

JAARVERSLAG 2020
STICHTING LANDSCHAP OVERIJSEL

Stichting Landschap Overijssel

Jaarverslag 2020

CBF Keur

Stichting Landschap Overijssel is
gecertificeerd door het Centraal
Bureau Fondsenwerving

Inhoudsopgave

VOORWOORD	5
1. ALGEMENE INFORMATIE	7
1.1 STATUTAIRE GEGEVENS	7
1.2 VERANTWOORDINGSVERKLARING	7
1.3 FUNCTIES TOEZICHT HOUDEN, BESTUREN EN UITVOEREN	7
2. INFORMATIE OVER DE ACTIVITEITEN	12
2.1 ALGEMEEN	12
2.2 CULTUURLANDSCHAP	12
2.3 ROBUUSTE KERNEN EN HUN OMGEVING	14
2.4 STADS- EN DORPSRANDLANDSCHAP	15
2.5 VISIE, INNOVATIE EN ONDERZOEK	17
2.6 VRIJWILLIGERS	17
2.7 RENTMEESTERIJ	19
2.8 COMMUNICATIE	19
3. ORGANISATIE	22
3.1 ORGANISATIESTRUCTUUR	22
3.2 VERSLAG VAN DE DIRECTIE	22
3.3 VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT	23
3.4 PERSONEEL	24
3.5 KLACHTEN	27
4. INFORMATIE OVER DE FINANCIËLE POSITIE EN BELEID	29
4.1 FINANCIËLE POSITIE	29
4.2 VERSCHILLENANALYSE BEGROTING	30
4.3 BESTEDINGSPERCENTAGE	31
4.4 RISICOMANAGEMENT	32
4.5 BELEID MET BETREKKING TOT DE OMVANG EN FUNCTIES VAN RESERVES EN FONDSEN	33
4.6 BELEGGINGSBELEID	34
4.7 BELEID MET BETREKKING TOT FONDSENWERVING	35
5. TOEKOMSTVERWACHTING	38
JAARREKENING	41
BALANS PER 31 DECEMBER 2020	41
STAAT VAN BATEN EN LASTEN	42
KASSTROOMOVERZICHT (INDIRECTE METHODE)	43
TOELICHTING BEHORENDE TOT DE JAARREKENING 2020	44
GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA EN DE RESULTAATBEPALING	44
TOELICHTING OP DE BALANS	51
NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN	63
TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN	65

Voorwoord

Voorwoord

Wie in 2020 in de weekenden en zelfs erbuiten een van de natuurgebieden in Overijssel bezocht, kon niet anders concluderen dan dat de natuur populairder is dan ooit. En dat is ook niet verwonderlijk: heel 2020 stond in het teken van Corona. Het maatschappelijk leven werd door deze ziekte bepaald.

Die toegenomen populariteit van wandelen en de drukte in onze natuurgebieden is in de eerste plaats positief: Overijsselaars leren de echte waarde van natuur kennen. Ik weet zeker dat dit een blijvend gevoel is. Dit biedt voor ons prachtige kansen!

Maar het had ook mindere kanten, zoals parkeeroverlast, meer afval, loslopende honden en verstoring van flora en fauna. Ik ben trots op hoe de medewerkers van Landschap Overijssel hiermee zijn omgegaan, ondersteund door handhavers van verschillende overheden. De extra toegezegde financiering van de provincie Overijssel was niet alleen een welkome financiële aanvulling maar ook een morele steun voor het werk wat wij doen.

Landschap Overijssel is meer dan alleen de 60 prachtige gebieden. Vanuit onze missie werken we alle dagen aan dat landschap. Wij beschermen, beheren en ontwikkelen het Overijsselse landschap met zijn bijzondere natuur en streekeigen historie. Dat doen we met oog voor mens, plant en dier om in te leven en om het te beleven. Mooie woorden, die we samen met bijna 60 medewerkers en vooral vele vrijwilligers in daden omzetten. En dat doen we met passie. Of zoals een collega laatst tegen mij zei: "We willen een goede voorouder zijn". Jammer genoeg kon vanwege corona veel van het vrijwilligerswerk niet doorgaan. En dat was zuur: niet alleen voor de natuur, maar zeker ook voor de vrijwilligers die zich gemotiveerder dan ooit hadden willen inzetten.

De zorg voor het landschap, de discussies over de toekomst ervan en het bevorderen van ons rijke erfgoed; dat is onze opdracht. Net als in 2019 speelden er zaken zoals de energietransitie, de stikstofuitdaging, de ontwikkeling van de landbouw, de klimaatopgave, droogte en de biodiversiteitscrisis.

En daarbij kwam ook de discussie over de wens voor meer woningbouw. Het leek soms op simultaan schaken en de behoefte om het spel op een 'groter bord' te spelen neemt toe. Willen we echt zorgen voor een groener en leefbaarder platteland en stad, dan is een integrale aanpak noodzakelijk.

Overijssel is een prachtige provincie, door de eeuwen heen ontstaan door samenwerking van mens en natuur. Toch zijn we op bepaalde onderdelen doorgeschoten in de wil om de natuur te beheersen of door onderschatting van het belang van natuur en biodiversiteit. In deze lastige discussie, zoeken wij als Overijssel naar een rol als verbinder en kennismakelaar. We willen bijdragen aan oplossingen, aan win-win situaties voor mens en natuur. Dat is niet altijd eenvoudig en ook niet altijd mogelijk. Een sterke overheid die keuzes durft te maken en daarvoor ook de maatschappelijke rekening draagt, is meer dan ooit wenselijk. Vooruitschuiven of ontkennen van problemen past daarin niet. Ook maatschappelijk draagvlak is belangrijker dan ooit. Als Landschap Overijssel willen we daaraan bijdragen. Niet alleen als vertegenwoordiger van onze donateurs of van diegenen die met plezier gebruikmaken van onze terreinen, maar eigenlijk van iedere Overijsselaar.

In dit jaarverslag leest u wat wij in 2020 hebben gedaan en bereikt. Hopelijk leest u ook met hoeveel plezier en trots wij weer hebben gewerkt aan het beheren en ontwikkelen van ons landschap. En dat deden wij niet alleen, maar samen met onze 7.500 vrijwilligers en met steun van 9.000 donateurs. Ik daag iedereen uit om mee te doen!

Michael Sijbom
Directeur-bestuurder
Landschap Overijssel
Dalfsen, 2021

HOOFDSTUK 1

1. Algemene informatie

1.1 Statutaire gegevens

De statutaire naam van de stichting is Stichting Landschap Overijssel (verder: Landschap Overijssel), gevestigd in Dalfsen.

De stichting heeft als doel:

1. Het beheer van natuur, landschap en cultureel erfgoed in Overijssel te stimuleren, te coördineren en te initiëren dan wel zelf activiteiten uit te voeren die leiden tot beheer, zorg, herstel, ontwikkeling en beleving daarvan;
2. Natuur- en landschapsschoon en cultureel erfgoed in Overijssel in eigendom en/of zakelijk genotsrecht te hebben, te verwerven en/of in beheer te nemen, alsmede te herstellen en, waar mogelijk, te scheppen, zowel ter wille van de natuur zelf als ten behoeve van het geestelijk welzijn van de mens dat daarmee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Onder natuur-, landschapsschoon en cultureel erfgoed wordt in dit verband verstaan alles wat tot de aantrekkelijkheid van een landschap bijdraagt. Daartoe worden mede gerekend - naast het aanwezige natuurschoon en in natuurwetenschappelijk en/of visueel landschappelijk opzicht belangrijke objecten - gebouwen en andere elementen van menselijke werkzaamheden, alsmede geologische, geomorfologische en biologische bijzonderheden, waarvan het behoud van algemeen belang kan worden geacht.

1.2 Verantwoordingsverklaring

De Raad van Toezicht van Landschap Overijssel onderschrijft de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen en handelt overeenkomstig. In deze verantwoordingsverklaring leggen de directie en de Raad van Toezicht verantwoording af over drie algemeen geldende principes:

- Onderscheid de functies toezicht houden, besturen en uitvoeren;
- Optimaliseer de effectiviteit en efficiency van bestedingen;
- Optimaliseer de omgang met belanghebbenden.

1.3 Functies toezicht houden, besturen en uitvoeren

De Raad van Toezicht

Belangrijke taken van de Raad van Toezicht zijn:

- Het houden van toezicht op het functioneren van de directie / het bestuur van de stichtingen, op de uitvoering van de strategie en het beleid, het beheren van het vermogen van de stichting, het personeelsbeheer en de organisatie.
- Het benoemen, vaststellen, beoordelen en ontslaan van de directeur(en) van de stichting, alsmede het vaststellen van hun arbeidsvoorwaarden.
- Het vaststellen van een (directie)reglement betreffende de delegatie van verdere bevoegdheden.
- Het vaststellen van de strategie, het korte termijnbeleid, het meerjarenbeleid en het langetermijnbeleid van de stichting.
- Het vaststellen van de begroting en de jaarrekening van de stichtingen.
- Het goedkeuren van aankopen van grond en gebouwen.
- Het aanstellen van een accountant die jaarlijks de jaarrekening van de stichting controleert.
- Het benoemen van leden voor de Auditcommissie.
- Het benoemen van een Remuneratiecommissie.
- Het vaststellen van een Governance-code.

De Raad van Toezicht oefent het toezicht uit op basis van schriftelijke stukken, die periodiek (gedurende het verslagjaar zesmaal) in de vergaderingen worden besproken in aanwezigheid van de directie / het bestuur. Het beleid van de stichting is gericht op een zo breed en optimaal mogelijk samengestelde Raad van Toezicht, als afspiegeling van de Overijsselse samenleving. Hiermee worden opvattingen over natuur, landschap, het landelijk gebied en de publieke opinie vertegenwoordigd en wordt voeling gehouden met wat er maatschappelijk leeft. De Raad van Toezicht bestaat uit tenminste zes leden. Leden van de Raad van Toezicht worden benoemd voor een periode van vier jaar volgens een opgesteld rooster van aftreden. Na periodiek aftreden is een lid van de Raad van Toezicht

eenmaal direct herbenoembaar. In bijzondere omstandigheden kan beargumenteerd en unaniem besloten worden dat een lid herbenoemd kan worden voor nog één extra periode.

Commissies

De Raad van Toezicht benoemt een Remuneratiecommissie. De leden worden benoemd uit de leden van de Raad van Toezicht. Belangrijke taak van de Remuneratiecommissie is het toepassen van de Governance-code. De commissie is verantwoordelijk voor de werkzaamheden betreffende het benoemen van leden van de Raad, het benoemen van de directeur/bestuurder, het evalueren van diens functioneren en het voorbereiden van de arbeidsvoorwaarden van de directeur.

De Raad van Toezicht benoemt een Financiële Auditcommissie. De leden hiervan worden benoemd uit of buiten de leden van de Raad van Toezicht, met dien verstande dat de meerderheid van de leden van de Auditcommissie ook zitting moet hebben in de Raad van Toezicht. Belangrijke taak van de commissie is het houden van toezicht op de financiële gang van zaken binnen de stichting in het algemeen. De werkwijze van de commissie is vastgelegd in een reglement, dat is vastgesteld door de Raad van Toezicht.

Bestuur en toezicht

De directie heeft tot taak het besturen van de stichting in de meest ruime zin, dit met inachtneming van de bevoegdheden van de Raad van Toezicht die statutair zijn bepaald. Deze bepalingen waarborgen het onderscheid tussen besturen en het houden van toezicht.

Verantwoordelijkheid bestuur

De directie heeft de eindverantwoordelijkheid voor de strategische ontwikkeling, de dagelijkse leiding en de uitvoering van programma's en activiteiten. De directie wordt bij de uitoefening van haar werkzaamheden ondersteund door een managementteam, personeelsleden en vrijwilligers.

Functioneren

Het functioneren van alle medewerkers wordt jaarlijks geëvalueerd door leidinggevendenden conform de gehanteerde beoordelingssystematiek. Het

functioneren van de directeur wordt jaarlijks geëvalueerd door de Raad van Toezicht.

Effectiviteit en efficiency van bestedingen

Door het vaststellen van het meerjarenbeleidsplan en de daaruit voortvloeiende jaarplannen en jaarbegroting houdt de Raad van Toezicht het toezicht op de ontwikkeling van de statutair vastgestelde doelstellingen van Landschap Overijssel. In het meerjarenbeleidsplan zijn richtinggevende doelstellingen geformuleerd. In de begroting wordt het meerjarenbeleidsplan via programma's omgezet naar concrete jaardoelstellingen. Deze jaardoelstellingen zijn de basis van het individuele jaarplan dat door elke medewerker wordt opgesteld en dat onderdeel uitmaakt van de beoordelingscyclus.

Eind 2020 zijn de nieuwe programma's vastgesteld door de Raad. Deze hebben een looptijd van vier jaar.

Het monitoren en evalueren van de uitvoering van activiteiten vindt plaats door een beoordeling van tussentijdse kwartaalrapportages en het jaarverslag door de directie en de Raad van Toezicht.

Het managementteam volgt en evalueert de uitvoering van activiteiten met behulp van rapportages per programma, projectrapportages, de beoordelingscyclus en de persoonlijke jaarplangesprekken met de medewerkers, en de voortgangsbespreking tijdens werkoverleggen.

Omgang met Overijsselaren

Als Overijsselse organisatie willen we nauw verbonden zijn met de Overijsselse samenleving. Landschap Overijssel streeft naar een goede samenwerking met alle belanghebbenden, die zijn onder te verdelen in medewerkers en vrijwilligers, donateurs, agrarisch ondernemers, bedrijven, particulieren, overheden, natuur- en milieuorganisaties en andere betrokkenen. Kortom, iedereen die een 'belang' heeft bij een mooi en gezond landschap: omdat we genieten van cultuurhistorie of ecologie, of vanuit een economisch motief zoals agrariërs of recreatiebedrijven, of vanuit een beleavings- of gezondheidsmotief. We hebben allemaal profijt van een sterk landschap. We maken onderdeel uit van het landschap en dat geeft ons een zorgplicht. Door samen te werken met al die belanghebbenden

versterken we het landschap in Overijssel en bewerkstelligen en vergroten we de betrokkenheid van mensen. We werken al veel samen met allerlei organisaties, bedrijven en overheden. Vrijwilligers zijn een factor van belang in het landschap. En we proberen het ‘algemene publiek’ te betrekken door onze communicatie.

We proberen mensen te motiveren en te enthousiasmeren om van een - misschien toevallige - eenmalige betrokkenheid bij landschap, uiteindelijk langdurig betrokken te raken. We willen mensen graag een handelingsperspectief bieden voor hetgeen zij kunnen doen voor het Overijsselse landschap. Onze ambitie is om van een belevenis een betekenis te maken. Tenslotte wensen wij het beheer en de bescherming van het landschap te delen met iedereen die er woont, werkt of gebruik van maakt. Landschap Overijssel beschikt over een vastgelegde procedure om eventuele klachten correct af te handelen.

Samenstelling directie

De directie van Landschap Overijssel werd in 2020 gevormd door E. (Eibert) Jongsma. Hij was waarnemend directeur/bestuurder van Landschap Overijssel. Begin 2021 werd zijn rol overgenomen door mr. drs. M. (Michael) Sijbom.

Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van Landschap Overijssel heeft per 31-12-2020 de volgende leden:

- Dhr. A.H. (Anne) Flierman (voorzitter) (Remuneratiecommissie)
- Dhr. J.G. (Han) Leemhuis (Financiële Auditcommissie)
- Dhr. H.M. (Martijn) Korte (Remuneratiecommissie)
- Dhr. J. (Jannes) Janssen (Financiële Auditcommissie)
- Dhr. J.E.F. (Jos) Harmelink (Financiële Auditcommissie)
- Mw. K.M. (Karin) Leferink (Remuneratiecommissie)

Mutaties Raad van Toezicht 2020

Begin 2020 heeft de Raad besloten de vacante positie die medio 2019 is ontstaan door het vertrek van mevr. H.P. (Ellen) Masselink vooralsnog niet in te vullen. Daarnaast heeft de Raad in haar vergadering van 17 september 2020 de heer A.H. (Anne) Flierman herbenoemd voor een tweede zittingstermijn van vier jaren.

Relevante functies van de leden van de Raad van Toezicht:

A.H. Flierman

Functie:

- Voorzitter bestuur Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Commissarissen Cogas Holding NV – tot 1 oktober 2020
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Santiz (Samenwerkende ziekenhuizen oost-Achterhoek)
- Voorzitter Raad van Toezicht Koninklijke Visio
- Lid Raad van Toezicht Nuffic
- Lid Raad van Toezicht LandschappenNL

J.G. Leemhuis

Functie:

- Investmentmanager Wadinko N.V.

Nevenfuncties:

- Bestuurslid IKT West Twente
- Lid Raad van Commissarissen Stichting Larcom Leerwerkbedrijf
- Lid Raad van Advies Van Dam Installatiegroep

H.M. Korte

Functie:

- Zelfstandig Project- en procesmanager Ruimtelijke Ontwikkelingen, Korte RO Advies

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Hedwig Carolina Stichting

J. Janssen

Functie:

- Jannes Janssen Advies

Nevenfuncties:

- Voorzitter Maatschappelijke AdviesRaad (MAR)
Staatsbosbeheer Overijssel
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting InBeeld te
Hardenberg
- Kwartiermaker energievoöperatie gemeente
Hardenberg

J.E.F. Harmelink

Functie:

- Arbeidsdeskundige UWV
- Associate Partner Transitium Groep

Nevenfuncties:

- Voorzitter RvT Kringloopbedrijf De Beurs
Oldenzaal

K. Leferink

Functie:

- Raad van Bestuur Woonzorgconcern IJsselheem

Nevenfuncties: geen

De verdeling man-vrouw binnen de Raad van Toezicht is 83,4%-16,6%. Gestreefd wordt naar een gelijke verhouding, maar aangeboden expertise is bij selectie leidend.

HOOFDSTUK 2

2. Informatie over de activiteiten

2.1 Algemeen

Landschap Overijssel werkt programmatisch. In de volgende paragrafen staan de programma's toegelicht. Om de doelstellingen te bereiken, vervult Landschap Overijssel verschillende rollen:

Afhankelijk van de activiteit en de opgave vervullen we één of meerdere van deze rollen. Daarbij zoeken we een balans waarin het nemen van verantwoordelijkheid voor het landschap en het ondersteunen van anderen die op hun beurt verantwoordelijkheid voor het landschap van Overijssel nemen, centraal staan.

De activiteiten van landschap Overijssel zijn op hoofdlijnen te typeren als:

- beheren van eigen terreinen en gebouwen;
- verwerven van eigen terreinen en gebouwen;
- ontwikkelen van eigen terreinen en gebouwen;
- adviseren en stimuleren van andere grondeigenaren;
- stimuleren en ondersteunen van inwoners/vrijwilligers om ook aan de slag te gaan voor natuur en landschap;
- betrekken van inwoners en bedrijfsleven om hen bewust van te maken van de landschapswaarden en ons werk;
- agenderen van opgaven op het gebied van natuur en landschap bij overheden, burgers en bedrijfsleven.

De volgende paragrafen geven een schets van enkele bijzondere programma's van Landschap Overijssel in 2020.

2.2 Cultuurlandschap

Het programma Cultuurlandschap richt zich op de versterking en het beheer van het landschappelijk systeem (abiotiek, ecologie, cultuurhistorie) in samenwerking met betrokken burgers en grondeigenaren en met aandacht voor belevings- en productiewaarde. De highlights van dit programma in 2020 zijn:

Landschapscoördinatie

In 2020 zijn we gestart met Landschapscoördinatie; een onderdeel van de aanpak 'Streek eigen Landschapsbeheer' die we samen met Provincie Overijssel hebben opgezet. Met Landschapscoördinatie ondersteunen we grondeigenaren en burgerinitiatieven in hun ambities om meer streek eigen landschap te creëren. We merken dat er veel positieve energie is en dat we mensen verder kunnen helpen met onze kennis, kunde en ons netwerk, waaronder overheden. In 2020 hebben we ruim 170 grondeigenaren en burgerinitiatieven ondersteund. In de gemeenten Hof van Twente en Wierden hebben we extra werkzaamheden uitgevoerd, omdat deze gemeenten een financiële bijdrage hebben geleverd aan landschapscoördinatie. We hadden verwacht dat we nog meer ondersteuning konden bieden, maar corona heeft ons beperkt in de uitvoering van werkzaamheden. Vanuit het programma Streek eigen Landschapsbeheer zijn inmiddels pilots gestart in Willemsoord, Staphorst, IJsseldelta, Salland, Notter-Zuna en Markelo. Landschap Overijssel ondersteunt deze initiatieven bij hun bidbooks via advisering en het delen van kennis en kunde. Ook hebben we gezorgd voor kennisuitwisseling tussen de pilots onderling en met andere initiatieven. Vanuit onze rol van landschapscoördinator stimuleren we ook het maken van nieuwe bidbooks. Helaas zijn er in 2020 geen nieuwe bidbooks bijgekomen. We hebben goede hoop dat dit in 2021 wel gebeurt.

Groene en Blauwe Diensten

Landschap Overijssel ondersteunt de Stichting Groene en Blauwe Diensten Overijssel en andere vergelijkbare stichtingen. Wij verzorgen het contractbeheer, de controles en kennisontwikkeling.

In 2020 hebben enkele werkzaamheden vertraging opgelopen door corona. De basiswerkzaamheden zoals uitbetalingen en controles zijn gedaan, maar andere werkzaamheden konden helaas niet worden uitgevoerd. Wel is een nieuwe Overijsselse Dienstenbundel ontwikkeld voor de provincie Overijssel. Deze wordt gebruikt als toetsingskader voor toekomstige staatsteun aan agrarische grondeigenaren voor hun werkzaamheden op het gebied van landschapsbeheer. Deze nieuwe opdracht heeft ertoe geleid dat de opbrengsten Groen Blauwe diensten hoger zijn dan begroot.

Soortenbescherming

Landschap Overijssel heeft de ambitie om de biodiversiteit in Overijssel te stimuleren. Dit doen we op verschillende manieren.

Amfibieën

Voor soorten die het moeilijk hebben, treffen we specifieke maatregelen. Zo herstellen we poelen in de Kop van Overijssel voor verschillende soorten amfibieën. In 2020 zijn 8 nieuwe poelen aangelegd en zijn er 13 hersteld. Een vrijwilligersgroep zorgt voor de monitoring van de amfibieën in deze en een aantal andere poelen. Dit is een meerjarig project. We hadden de ambitie om 40 poelen aan te leggen of te herstellen. Dit is helaas niet gelukt. Vooral agrariërs haakten af vanwege de verplichtingen (instandhouding, aanlegvergunning, oppervlakte poel).

Ringmus

Ook de ringmus is een soort die het moeilijk heeft en hard achteruitgaat. Met de WUR hebben we in 2020 onderzocht via welke maatregelen we de ringmus kunnen helpen. Met hulp van vrijwilligers zijn ruim 30 boerenerven in de omgeving van Markelo, het Reestdal en Rossum bezocht waar nog ringmussen broeden. Inmiddels is in kaart gebracht hoe deze erven eruitzien en welke omstandigheden gunstig zijn voor ringmussen.

Ecologische verbinding via groene erven

Tussen de twee rivieren Reest en Vecht werken we aan een ecologische verbinding via groene erven. Er zijn nu 20 deelnemers. Bij hen leggen we bloemenweides, boomgaarden en struweelheggen aan, zorgen we voor natuurvriendelijke oevers bij poelen en hangen we nestkasten op.

Erfgoed en Cultuurhistorie

Landschap Overijssel zet zich niet alleen in voor natuurbeheer, maar ook voor behoud van erfgoed dat het landschap betekenis geeft. Om erfgoed en cultuurhistorie op onze eigen terreinen te beschermen, heeft Landschap Overijssel een Erfgoedvisie ontwikkeld.

Cultuurhistorische onderleggers N2000 en ZON

Voor onze negen Natura 2000-gebieden zijn cultuurhistorische onderleggers gemaakt, zodat daar in de planvorming en uitvoering rekening mee gehouden kan worden. Datzelfde hebben we gedaan voor de opgaven in het project 'Zoetwaterwinning Oost Nederland'.

Erfgoed eigen terrein

Erfgoedprojecten op onze terreinen waren het herstel van de Slingervijver op Landgoed Soeslo en de restauratie van het rijksmonumentale bruggetje op Landgoed De Horte.

Landgoederen van Textiel

Een belangrijke stap tot behoud en doorontwikkeling van erfgoed nemen wij in ons project 'Landgoederen van Textiel'. Landschap Overijssel heeft acht landgoederen in beheer die in eigendom zijn geweest van een Twentse textielfabrikant. De landschapsparken zijn in dezelfde periode aangelegd en kennen nu dezelfde problemen, zoals droogte en bomensterfte. In 2020 deden we onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis en het ontwerp van de parken. In 2021 nemen we maatregelen die nodig zijn om de landgoederen te behouden voor de generaties na ons.

Herstel klein Twents erfgoed

In het cultuurlandschap zijn verschillende projecten uitgevoerd. Met het project Klein Twents Erfgoed hebben we samen met Monumentenwacht gewerkt aan het behoud en herstel van klein erfgoed. Daarbij vertellen we het verhaal achter de herstellende objecten. Binnen dit project zijn de volgende objecten hersteld: de Hoge vonder (een brug) bij Deurningen, een dodenhuisje op een landlopersbegraafplaats bij Rossum, een schaapskooi en hooiberg bij Markelo, een molenhuisje bij een voormalige Korenmolen in Deurningen en een kloosterput in Sibculo. Ook is een replica van een grenspaal geplaatst bij de grens Delden - Hengelo.

Landschapsbiografieën

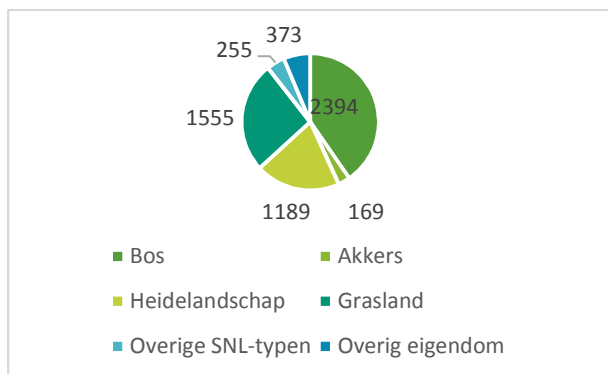
Voor het Nationaal Park Sallandse Heuvelrug is een landschapsbiografie ontwikkeld. Deze laat zien dat de heuvelrug niet op zichzelf staat, maar een onderdeel is van een landschap; één ijstong met dertien bijbehorende bergen en 28 buurtschappen die zich daar vervolgens ontwikkeld hebben. De landschapsbiografie vormt de onderlegger voor (de toeristische aanpak van) het nieuwe Nationale Park Sallandse Heuvelrug en Twents Reggedal.

2.3 Robuuste Kernen en hun Omgeving

Het programma 'Robuuste Kernen en hun Omgeving' draagt bij aan de versterking en het beheer van hoogwaardige natuur en hoogwaardige cultuurhistorische waarden in een betrokken maatschappij.

Beheer van onze terreinen

In 2019 hadden wij 5.909 hectare in beheer. Eind 2020 is dit uitgebreid met 26 hectare, tot een totaal van 5.935 hectare. Een klein deel daarvan beheren wij voor derden, zoals particulieren, maar het merendeel heeft Landschap Overijssel in eigendom. Bos, grasland en heide- en veenlandschappen hebben het grootste aandeel in de beheerde oppervlakte. Het reguliere beheer kende weinig bijzonderheden.

De corona-pandemie heeft ook op onze terreinen een stevige impact gehad. Voor veel mensen bleek de natuur een ideale plek voor ontspanning. Het was in onze terreinen dan ook behoorlijk druk. We zagen ook veel publiek dat onze natuurterreinen doorgaans niet weet te vinden, dat vinden wij heel waardevol. De keerzijde was een toename van

zwerfvuil, vandalisme en foutparkeerders. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, zijn in 2020 extra kosten gemaakt voor toezicht en voorzieningen zoals parkeerplaatsen.

Net als in 2018 en 2019 heeft de droogte een groot effect gehad op het beheer van onze terreinen. De droogte leidt onder andere tot sterfte van bomen, al dan niet doordat bomen door de droogte vatbaarder zijn voor ziekten en insectenvraat. Ook zorgt droogte voor veel opslag van onder andere berk en daarmee dus voor een verruiging van de terreinen. Zowel de droogte als de stikstofdruk op de terreinen vroegen om extra beheerinspanningen. In enkele van onze niet-Natura2000-gebieden pasten deze extra taken niet binnen het reguliere beheer en zijn extra middelen vrijgemaakt.

In onze terreinen hebben we ook specifieke maatregelen uitgevoerd voor soortenbescherming. Zo zijn maatregelen genomen voor kamsalamanders, ringslangen, akkervogels en solitaire bijen.

Natura2000

In Nederland neemt de variatie aan planten en dieren al decennialang drastisch af. Wanneer soorten verdwijnen, loopt ons ecosysteem schade op. Landschap Overijssel beheert negen Natura 2000-gebieden die vanwege hun soortenrijkdom zo bijzonder zijn, dat we vanuit Europa de verplichting (en de kans!) krijgen ze extra te beschermen. In 2020 zijn we weer een stap verder gekomen in deze gebieden.

Zo is voor de gebieden Bergvennen en Brecklenkampse Veld het inrichtingsplan vastgesteld en het voorontwerp PIP is af; de basis voor planologische procedures en technische uitwerking van de maatregelen. Ook voor het gebied Springendal en Dal van de Mosbeek is het inrichtingsplan vastgesteld na een intensief proces van zes jaar. In het Boetelerveld, Manderheide, Lemelerberg en Beerze zijn werkzaamheden zoals het uitbreiden van heide, verjongen van jeneverbes en ontwikkelen van schraal grasland in 2020 afgerond.

Het omvormen van bossen heeft net als in voorgaande jaren veel (media)aandacht gehad. Via specifieke gebiedscommunicatie hebben we toegelicht hoe de omvorming van bossen kan bijdragen aan de versterking van de natuur. Deze communicatie-inspanning heeft geleid tot meer betrokkenheid van omwonenden en andere geïnteresseerden en daarmee tot meer begrip.

Inmiddels zijn ook de gesprekken over GebiedsGerichte Aanpak Stikstof (GGA) op gang gekomen. In zes verschillende regio's hebben we zogenoemde 'gebiedstafels' georganiseerd. Uit de gesprekken blijkt dat de noodzaak tot daling van de stikstofdepositie inmiddels breed duidelijk is. De wijze waarop dit moet gebeuren, leidt nog tot veel discussie.

Zoetwatervoorziening Oost-Nederland

Door de klimaatverandering krijgen we vaker te maken met warmere, drogere zomers, wat leidt tot schade aan natuur en landschap. Het programma 'Zoetwatervoorziening Oost Nederland' (ZON) draagt oplossingen aan. Als een van de ZON-deelnemers neemt Landschap Overijssel maatregelen voor het vasthouden van water. In 2019 ontvingen wij de beschikking om zoetwatermaatregelen uit te voeren in onze terreinen. In 2020 zijn onder andere op Landgoed Smalenbroek en Lonnekerberg greppels afgedamd en beekbodems opgehoogd om de natuur minder kwetsbaar te maken voor klimaatverandering. De uitvoering van de maatregelen loopt door in 2021.

Erfgoed en Cultuurhistorie

Landschap Overijssel zet zich niet alleen in voor natuurbeheer, maar ook voor behoud van erfgoed dat het landschap betekenis geeft. Om erfgoed en cultuurhistorie op onze eigen terreinen te beschermen, heeft Landschap Overijssel een Erfgoedvisie ontwikkeld.

Voor onze negen Natura 2000-gebieden zijn cultuurhistorische onderleggers gemaakt, zodat daar in de planvorming en uitvoering rekening mee gehouden kan worden. Datzelfde hebben we gedaan voor de opgaven in het project 'Zoetwaterwinning Oost Nederland'.

Projecten op onze terreinen waren het herstel van de Slingervijver op Landgoed Soeslo en de

restauratie van het rijksmonumentale bruggetje op De Horte.

Een belangrijke stap tot behoud en doorontwikkeling van erfgoed nemen wij in ons project 'Landgoederen van Textiel'. Landschap Overijssel heeft acht landgoederen in beheer die in eigendom zijn geweest van een Twentse textielfabrikant. De landschapsparken zijn in dezelfde periode aangelegd en kennen nu dezelfde problemen, zoals droogte en bomensterfte. In 2020 deden we onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis en het ontwerp van de parken. In 2021 nemen we maatregelen die nodig zijn om de landgoederen te behouden voor de generaties na ons.

Toezicht

Toezicht is een belangrijke factor bij het realiseren van natuurdoelen. Betreding van gebieden met kwetsbare functies, bijvoorbeeld tijdens de broedtijd, kan negatieve effecten hebben. Ook bij het begeleiden van publiek is toezicht wenselijk. In Overijssel komen de kosten voor toezicht op dit moment geheel voor rekening van de terreinbeheerder.

In 2020 - het jaar met corona - nam de drukte in onze terreinen aanzienlijk toe. Om de grotere bezoekersstromen in goede banen te leiden, is extra toezicht nodig. Landschap Overijssel is in overleg met overheden over financiering van de extra kosten voor toezicht. Het is nog niet gelukt om hier concrete afspraken over te maken. Dit leidt helaas tot een lagere graad van toezicht dan dat wij wenselijk achten.

2.4 Stads- en dorpsrandlandschap

Het programma 'Stads- en dorpsrandlandschap' draagt bij aan versterking en beheer van de groene woon- en werkomgeving van mensen in Overijssel. De focus ligt op de verbinding van mensen en bedrijven met hun omgeving; het landschap dat mensen zelf maken in de directe leefomgeving in steden en dorpen. Hierbij ligt onze focus op het benutten van de positieve effecten van natuur & landschap op de gezondheid.

Zorgend Landschap

De projecten binnen Zorgend Landschap zijn vanwege de corona-crisis helaas voor een groot deel stil komen te liggen. Een aantal activiteiten kon gelukkig wel doorgang vinden, met inachtneming van de coronaregels:

De ploeg 'Baanbrekend' (werkzoekenden in de gemeenten Wierden en Hof van Twente) heeft goed werk verricht. Zo zijn singels, houtwallen en kleine bosjes ontdaan van ongewenste beplanting. Nieuwe houtwallen en bomenrijen zijn gecreëerd door nieuwe aanplant. Hekwerken zijn geplaatst of vernieuwd en er is gewerkt aan onderhoud van groen in woonwijken en begraafplaatsen door onkruidbestrijding, haagknippen en snoeiwerkzaamheden. De ploeg 'Baanbrekend' had in 2020 maar liefst 21 deelnemers, waarvan er negen zijn doorgestroomd naar werk of een opleiding. De overige deelnemers blijven in de ploeg of volgen een alternatief traject.

Ook met de groep jong-dementerenden hebben we gelukkig kunnen doorwerken in 2020. Via deze samenwerking met Carintreggeland is in twee ploegen van vier tot zes deelnemers (met uitschieters naar acht) gewerkt bij Erve Peeze, de Doorbraak en XL-park en bij Hof Espelo en Lonnekermeer. De ploegen hebben onder andere licht snoeiwerk verricht, opslag weggehaald en paden opgeschoond. Deelnemers gaven aan zich gezonder, fitter en gelukkiger te voelen, wat resulteerde in beter functioneren, minder medicijngebruik en een assertievere levensinstelling. Samen met Karakter Jeugdzorg organiseerden we in 2020 verschillende werkdagen met jongeren in groepen van vier tot zes deelnemers. Doel van deze werkdagen is dat jongeren zich energiever en nuttig gaan voelen, wat een positieve bijdrage kan leveren aan hun gevoel van eigenwaarde. Bovendien zorgt dit voor extra handen bij onderhoud op onder andere landgoed De Horte.

Tot slot is met acht statushouders gewerkt aan landschapsbeheer bij Deventer en in Zwolle is de tuin aan de Ruesbroekstraat opgeknapt met een wisselende groep van zes tot acht deelnemers.

Gastvrij Overijssel

Landschap Overijssel is een van de partners van 'Gastvrij Overijssel'; een netwerkorganisatie voor de vrijetijdssector in Overijssel. Via dit netwerk

proberen we bij recreatieaanbieders het thema 'groen' op de agenda te zetten. In 2020 hebben 10 accommodaties hun entree aangepast met streekeigen beplanting. Ook werken we binnen Gastvrij Overijssel aan 'landschapsbiografieën'; verhalen over de geologische en cultuurhistorische ontstaansgeschiedenis van een regio. In 2020 is de landschapsbiografie voor de Sallandse Heuvelrug gemaakt; kort gezegd één ijsstong met 13 bergen, waar vervolgens 28 buurtschappen zijn ontstaan. Deze biografie vormt de basis voor de nieuwe (toeristische) aanpak van Nationaal Park Sallandse Heuvelrug. Daarnaast is de landschapsbiografie Vechtdal zo goed als af. We zien het als een prachtige onderlegger voor een gezamenlijke gebiedsaanpak en een goed verhaal voor de gast. Tot slot zijn in 2020 in een aantal gebieden Gastheercursussen gegeven en daarmee nieuwe gastheren (ondernemers) van het landschap geworven.

Natuur in de stad

Landschap Overijssel is partner in het programma 'Natuur voor Elkaar'. Binnen één van de onderdelen ('Natuur in de stad') werken wij aan het vergroenen van werklandschappen. In 2020 is een start gemaakt met het leggen van contacten met bedrijven. Inmiddels zijn er 10 bedrijfsrelaties opgebouwd, waarvan een deel al heeft geresulteerd in groenere bedrijfsterreinen.

Beleving

Onze activiteiten rond natuurbeleving hebben flink last gehad van de coronapandemie. De bezoekerscentra moesten sluiten van 15 maart tot 1 juni en van 28 september tot 31 december. Hierdoor hebben we fors minder bezoekers kunnen ontvangen. Zo ontving bezoekerscentrum de Wheem in Oud Avereest in 2020 slechts 2.300 bezoekers, terwijl daar normaal gesproken ruim 10.000 bezoekers komen. Omdat de sluiting van onze bezoekerscentra hebben we op onze website een speciale bezoekerspagina gemaakt landschapoverijssel.nl/thuis. Hierop staan allerlei tips die mensen zelf thuis of in de directe omgeving kunnen doen.

Ook het aantal excursies was fors minder in 2020. In de maanden juli en augustus zijn wel zo'n 15 OpStap-wandelingen georganiseerd met maximaal

negen deelnemers. Ook is een viertal lezingen op aanvraag door ons gehouden.

Jaarlijkse publieksevenementen zoals de Lammertjesdag en Natuurwerkdag konden niet doorgaan. Gelukkig hebben we nog wel twee fruitpersdagen kunnen organiseren. Tijdens deze dagen is ruim 8000 kg fruit van 56 boomgaardeigenaren geperst.

Ook zonder activiteiten en evenementen, bleek de natuur voor veel mensen een plek van ontspanning. Onze routeapp liet een verdubbeling zien van het aantal downloads ten opzichte van 2019; we zijn inmiddels ver voorbij de miljoen. De toegenomen belangstelling voor de natuur bleek ook uit de groei van digitale volgers: zowel het aantal websitebezoekers als volgers van onze sociale media groeide met ruim 30%.

Voor het spotten van dassen en vogels, kunnen bezoekers van Landschap Overijssel normaal gesproken terecht in onze Dasmobiël en fotohutten. Vanwege de corona-maatregelen waren de fotohutten in 2020 alleen open voor mensen uit één huishouden. Ondanks deze beperking was de bezetting prima. De Dasmobiël hebben we helaas het gehele jaar moeten sluiten.

In 2020 hebben we onze belevingsvisie definitief afgerond. De hoofdlijn hierin is enerzijds dat we iedereen een beleving in onze terreinen gunnen. Anderzijds willen via onze belevingsactiviteiten mensen ook aanzetten om zelf in actie te komen voor natuur en landschap. Dit kan zijn door ons te steunen, maar ook door zelf groen aan te planten of door vrijwilliger te worden. Een derde lijn in onze belevingsvisie is dat we op meer plekken in het Overijsselse landschap aanwezig willen zijn. Dit willen we realiseren door naast onze drie bezoekerscentra ook zogenaamde 'buitenlokalen' (werktitel) te openen. Dit plan krijgt de komende jaren vorm.

2.5 Visie, innovatie en onderzoek

Visie, innovatie en onderzoek is een ondersteunend programma dat bijdraagt aan onze doelstellingen door kennisontwikkeling, agendering en visievorming op organisatieniveau. Door de coronacrisis heeft een aantal projecten vertraging opgelopen. Vooral projecten met discussies in

groepsverband die niet via online-applicaties gevoerd konden worden, stagneerden. Wij hopen deze projecten weer op te pakken zodra de coronaregels dat toelaten.

Net als in voorgaande jaren was 'hernieuwbare energie in het landschap' een belangrijk onderwerp voor beleidsontwikkeling in 2020. Ook heeft beleidsbeïnvloeding plaatsgevonden op het vlak van de stikstofproblematiek, klimaatadaptatie en droogte, duurzame landbouw en de ontwikkeling van de leefbaarheid op het platteland. Grote projecten zoals de verbreding van de N35 hebben specifieke aandacht gehad.

2.6 Vrijwilligers

Als Landschap Overijssel zien wij het als onze taak om het mooie Overijsselse landschap met zijn bijzondere natuur en streekeigen historie te beschermen, te ontwikkelen en te beheren voor mens, plant en dier om in te leven en om het te beleven. Dat doen we niet alleen met betaalde krachten maar ook met zoveel mogelijk inwoners, waaronder veel vrijwilligers.

Voor Landschap Overijssel is betrokkenheid van burgers in en bij het landschap al sinds de oprichting belangrijk. Vrijwilligerswerk levert een positieve bijdrage aan ons fysieke landschap, zorgt voor betrokken burgers bij het landschap en levert tegelijkertijd een sociaal-maatschappelijke bijdrage. Onze vrijwilligers zijn op veel fronten actief; in landschapsbeheer en weidevogelbescherming, als promotievrijwilliger, natuurgids, monitoringvrijwilliger, schaapherder, boswachter of op kantoor. Ook zijn er vrijwilligers die andere vrijwilligers begeleiden, bijvoorbeeld bij natuurwerkzaamheden met basisscholen en maatschappelijke stages. Samen maken we het landschap voor iedereen toegankelijk, zodat gezond bezig zijn in de natuur voor iedereen die dat wil een reële mogelijkheid is.

Vrijwilligerswerk heeft niet alleen een meerwaarde voor de natuur maar is ook van waarde voor de vrijwilliger zelf. Dat bleek nog eens extra tijdens de coronacrisis. Terwijl steeds meer mensen de natuur introkken, kwam het beheerwerk voor vrijwilligers halverwege het werkseizoen ineens

noodgedwongen stil te liggen. Terwijl onze vrijwillige boswachters juist hun handen vol hadden aan de extra bezoekersstromen en de minder prettige kanten die dat met zich meebracht, zoals verstoringen en afval, waren andere vrijwilligers gefrustreerd dat ze niet aan de slag konden. Juist op het moment dat veel andere activiteiten wegvielen. Er mocht niet gegids worden, terwijl juist nu zoveel mensen de natuur (her)ontdekken.

Natuuractiviteiten met kinderen werden afgelast, terwijl die een welkome afleiding van het beeldscherm zouden vormen. En lekker fysiek buiten bezig zijn met wilgen knotten of een heideveld opschonen was niet mogelijk, terwijl de sportschool gesloten was. Tot slot misten veel vrijwilligers het sociale contact met elkaar, in een tijd dat bezoek thuis niet of zeer beperkt mogelijk was. Kortom, het stopzetten van vrijwilligerswerk betekende voor velen het wegvallen van een sociaal netwerk, maatschappelijke relevantie, zingeving, structuur en fitness. Samen met de vrijwillige coördinatoren hebben we geprobeerd om te zien naar degenen voor wie het wegvallen van hun vrijwilligerswerk zwaar was.

Er is gelukkig ook veel positiefs te melden over het vrijwilligerswerk in 2020. Toen de maatregelen in juni werden versoepeld, bleken onder andere onze gidsen met veel creativiteit ook op anderhalve meter afstand te kunnen werken. Voor het werk in het landschap werden protocollen gemaakt die voor iedereen beschikbaar kwamen via de website. Eigen werkgroepen kregen deze toegestuurd met een kleine blijk van waardering. Werkgroepen werden opgedeeld in subgroepjes en het werk werd anders voorbereid, waarbij vrijwillige coördinatoren werden bijgestaan met tips en begeleiding om alles mogelijk te maken. Ook onze beeldvrijwilligers gingen weer aan de slag. Veel van hen hebben – deels op eigen initiatief – prachtige foto's gemaakt, die zijn ingezet in onze communicatie.

De Tuin bij Vluchtelingenwerk Zwolle werd in het kader van Groene inburgering aangepakt en voorzien van een insectenhotel. Een fijne verrassing waren de honderden kiemplantjes van de Klokjesgentiaan in het Boetelerveld, ontdekt op de plagplekken die in het

werkseizoen 2019/2020 waren gemaakt door de Vliegende Brigade.

De jongeren van Karakter hebben in kleine groepen veel werk verzet op landgoed De Horte onder begeleiding van mentoren. Weer andere mentoren zetten zich met hard en ziel in voor Zorgend Landschap; de groep waarin mensen met dementie een zinvolle dagbesteding vinden. Toen door diverse omstandigheden een aantal begeleiders uitviel, waren andere vrijwilligers en nieuwe vrijwilligers van harte bereid de taken over te nemen.

De weidevogelgroepen hebben tussen de coronagolven door grotendeels hun werk kunnen doen en er zijn twee cursussen gegeven.

Ondanks corona zijn er ook nieuwe contacten gelegd met scholen die staan te trappelen om zich in te zetten voor natuur in hun omgeving zodra het weer kan. Ook raapten vrijwilligers, donateurs en bezoekers gevraagd en ongevraagd vuil uit de natuurgebieden.

Voor sommige activiteiten die vanwege corona niet konden doorgaan, zijn digitale alternatieven gevonden. Zo werden digitale koffiemomentjes gepland en online lezingen gegeven. Zelfs de Startdag voor nieuwe vrijwilligers werd digitaal gegeven. Ook heeft het team vrijwilligerswerk zich verdiept in digitaal lesgeven, zodat we bepaalde cursussen in 2021 digitaal kunnen aanbieden. Ook is ARBO is onder de loep genomen

Het online platform voor groene vrijwilligers 'GroenBezig' groeide in 2020 stevig door. Het redactieteam telt inmiddels maar liefst acht vrijwilligers. De samenwerking rond GroenBezig met IVN, NMO en Stichting IJssellandschap is verder uitgewerkt en wordt in 2021 concreet via een GroenBezig-festival en diverse cursussen en lezingen.

Al met al is de veerkracht en energie van onze vrijwilligers enorm gebleken! Dat gaf de mensen die toch thuis moesten blijven vanwege hun kwetsbaarheid toch goede moed; via de groepsapp, nieuwsbrief, e-mail en telefoontjes werden zij bij de werkzaamheden betrokken.

2.7 Rentmeesterij

In 2020 zijn onze gronden weer voor een groot deel verpacht aan agrariërs in de omgeving. Deze verpachting draagt bij aan het natuurbeheer en de bedrijfsvoering van de betrokken agrariërs. Dit zijn samenwerkingsverbanden die wij graag zien, ook in de toekomst. Landschap Overijssel heeft in 2020 ruim 37 hectare in eigendom verkregen. Door de verwervingen ontstaan effectievere beheermogelijkheden die bijdragen aan de versterking van robuuste natuur.

Om de financiële reserves aan te zuiveren voor investeringen die bij onze doelstellingen of verdienmodellen passen, is in 2019 besloten tot vervreemding van eigendommen. Het betreft eigendommen die niet direct bijdragen aan onze doelstelling of waarbij de vervreemding ons in een positie brengt dat we op een andere plek meerwaarde voor de natuur kunnen realiseren. In 2020 is 11 hectare grond vervreemd.

Naast gronden worden ook gebouwen die we in eigendom hebben verpacht of verhuurd. Een deel van die gebouwen wordt gebruikt door onze eigen organisatie. Aan deze gebouwen is, conform de vastgestelde meerjarenplanning, onderhoud uitgevoerd.

Het ontwikkeltraject voor het realiseren van drie 'off the Grid'-recreatiehuisjes in de omgeving van landgoed De Horte is afgerond. Met de omgevingspartijen is hier uitgebreid overleg over gevoerd. Uiteindelijk heeft de gemeenteraad van Dalfsen besloten geen medewerking te verlenen aan het initiatief.

2.8 Communicatie

Als Landschap Overijssel zijn we in continue dialoog met onze omgeving. In het corona-jaar was dat niet anders, alleen de manier van communiceren verschilde van voorgaande jaren. Zo vonden veel bijeenkomsten online plaats in plaats van fysiek. En we zagen een forse groei van volgers op social media.

Online bijeenkomsten

Door de coronacrisis hebben we geleerd om online bijeenkomsten te organiseren. Zo waren er online vrijwilligersavonden, gaven we online cursussen en lezingen en organiseerden wij een online inspiratiebijeenkomst over betrokkenheid bij het landschap. Ook de jaarlijkse Contactdag Gemeenten hebben we digitaal plaats laten vinden. Alhoewel we elkaar snel weer live kunnen ontmoeten, zullen we deze online bijeenkomsten ook in de toekomst blijven inzetten om met mensen in contact te komen.

Handelingsperspectief

Binnen projecten met inwoners richten wij ons steeds meer op het individu. Wij moedigen mensen aan om op individueel niveau invulling te geven aan handelingsperspectief voor het landschap. Een voorbeeld hiervan is het project Landschaps-coördinatie, waarin we gericht met gebieden in gesprek zijn over de mogelijkheden tot langjarig landschapsbeheer. Met de verschillende uitkomsten kunnen de gebieden zelf aan de slag. Wij passen hier onze ondersteuning op aan.

Dezelfde aanpak hebben we bij het project Land van Waarde waar op individueel niveau wordt gekeken naar de (bedrijfs)situatie van agrariërs. Aan de hand hiervan volgt een persoonlijk gesprek en wordt per bedrijf gekeken naar de mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan biodiversiteit. Dit levert niet alleen begrip op, maar ook een concrete bijdrage aan het landschap.

Online media

De toegenomen belangstelling van de samenleving voor natuur en landschap in corona-tijd, werd ook duidelijk via social media. Als Landschap Overijssel hebben we in 2020 nog meer ingezet op het delen van relevante content via de verschillende kanalen: Facebook, Instagram, LinkedIn en Twitter. Het structureel delen van nieuws levert mooie resultaten op:

- toename van het aantal volgers en likes op alle kanalen
- meer binding met ons publiek
- content wordt steeds meer actief gedeeld binnen het eigen netwerk van volgers
- toename van het aantal beeldvrijwilligers

Facebook: 8.296 volgers

Op Facebook zagen we in 2020 een stijging van bijna 3.000 volgers en dat aantal blijft groeien. Het delen van routes en workshops scoren via dit kanaal het meeste aantal likes. Facebook is naast Instagram ons belangrijkste middel in de contentstrategie. We zijn direct in contact met ons publiek en het is een praktisch kanaal om volgers tot actie aan te zetten. Opvallend in de interactie met Facebook-volgers is de kritische blik. Dit geeft ruimte voor dialoog.

Instagram: 1.967 volgers

Instagram liet een groei van ruim 1.000 volgers zien. Vooral mooie (macro) beelden van soorten en landschappen doen het op dit kanaal goed. De interactie op Instagram heeft vaak een zeer positieve lading en vooral de beelden staan centraal.

Twitter: 5.267 volgers

Het aantal volgers op Twitter kent een lichte stijging. In vergelijking met andere landschapsorganisaties, hebben we een stabiele en relatief grote achterban.

LinkedIn: 1.695 volgers

In 2020 hebben we ook LinkedIn actiever ingezet in onze communicatiestrategie. Sinds enkele maanden zien we ook daar groei in het aantal volgers.

Website

De website www.landschapoverijssel.nl is voor vele geïnteresseerden een goede startpagina voor informatie over onze routes, natuurgebieden, projecten en voor achtergrond over onze organisatie, visie, missie en taken.

Kerngetallen

- Aantal pagina weergaven over 2020: 691.057, een stijging van 30% t.o.v. 2019 en een goed resultaat in vergelijking met andere landschapsorganisaties
- Aantal unieke pagina weergaven: 533.892, een stijging van 33% t.o.v. 2019
- Gemiddelde tijd op een pagina is 1.44 minuten (dat is relatief lang), een stijging van 17% t.o.v. 2019

Zoekgedrag

Het grootste deel van onze websitebezoekers is op zoek naar routes of zoekt gericht naar een specifieke route. In 2020 wordt zelfs vaker gezocht naar onze routes dan naar de homepage. De gebieden staan op de derde plaats en dan met name de Lemelerberg en Hof Espelo (Enschede). De speelnatuur (Lemelerberg) staat op de vierde plek. In voorgaande jaren stonden activiteiten en cursussen veelal tussen de meest populaire pagina's. Logisch dat deze pagina's in coronatijd minder worden bezocht.

Donatiemogelijkheid

Nieuw op onze website was de pop-up met een directe donatiemogelijkheid op alle pagina's met routes. Dit heeft ons in een maand tijd ruim €1.500,- opgeleverd. We zien kansen om onze website in de toekomst nog gericht in te richten op conversie. Al met al blijkt uit het webbezoek dat natuur en landschap – ook zonder georganiseerde activiteiten – voor veel mensen een belangrijke rol speelden in 2020.

Fondsenwerving

Onder de naam 'Kruidige Kernen' is in het najaar van 2020 een wervingsactie gestart voor de aankoop van gronden langs de Regge. Doel van de actie is het vergroten van de biodiversiteit en het terugbrengen van kruidenrijke graslanden langs de oevers van de Regge. Er is tot nu toe zo'n EUR 32.500,- gedoneerd. De drie grootste gevers hebben als bedankje een schets ontvangen die speciaal voor deze actie was gemaakt. Alle gevers worden uitgenodigd voor een excursie langs de Regge onder leiding van de beheerder. De betrokkenheid geven we hiermee extra aandacht. De uitvoering van het project start in 2021.

Bedrijfsvrienden

Per 1-1-2021 zijn de volgende bedrijven Bronzen Vriend van Landschap Overijssel geworden:

- Sweco
- More for Kids, Nijverdal (bouwen nieuwe locatie bij Eversberg)
- Aveco de Bondt

De komende jaren willen we nog gericht werken aan het werven van bedrijfsvrienden. We zien hier kansen voor groei.

HOOFDSTUK 3

3. Organisatie

3.1 Organisatiestructuur

Landschap Overijssel staat onder leiding van de directeur-bestuurder. De directie bestaat uit één persoon. De Raad van Toezicht is belast met het houden van integraal toezicht op het beleid. De dagelijkse aansturing van de organisatie gebeurt vanuit een managementteam waarin naast de directeur-bestuurder ook twee managers met eigen verantwoordelijkheden zitting hebben.

Landschap Overijssel werkt programmatisch. Sinds 2017 werken we met de volgende programma's:

- Doelstellingsgerichte programma's:
 - CUL: Cultuurlandschap
 - RKO: Robuuste kernen en hun omgeving (inclusief Natura 2000)
 - SDL: Stads- en dorpsrandlandschap
 - VIO: Visie, innovatie en onderzoek
- Ondersteunende programma's:
 - COM: Communicatie
 - FWV: Fondsenwerving
 - ORG: Bedrijfsbureau
 - PER: Personeelszaken
 - REN: Rentmeesterstaken
 - VRW: Vrijwilligerswerk

De programma's hebben een looptijd van 4 jaar. 2020 was het laatste jaar in zo'n cyclus. Dit betekent dat we in 2020 hebben gewerkt aan het formuleren van nieuwe programma's voor de periode 2021 - 2024. Op basis van de *Theory of Change* is door de organisatie een nieuwe programmastructuur geformuleerd. Helaas moest dit traject vanwege corona volledig digitaal gebeuren. Er is voor gekozen om dit proces in 2021 af te maken, zodat de nieuwe directeur-bestuurder ook betrokken is bij de laatste afrondende fase.

3.2 Verslag van de directie

Eind 2019 is afscheid genomen van de directeur-bestuurder. In 2020 is deze functie tijdelijk ingevuld door Eibert Jongsma. In 2020 bestond het managementteam naast de directeur-bestuurder uit

twee managers met elk hun eigen werkvelden. Eén manager is in 2020 vertrokken. Een tijdelijke inhuur heeft de taken overgenomen. In 2020 is de werving gestart van een nieuwe directeur-bestuurder. Per 1 januari 2021 is Michael Sijbom gestart in deze functie.

Het managementteam vergaderde in 2020 wekelijks. De MT-vergadering heeft als doel om besluiten te nemen en op strategisch niveau te discussiëren. Indien noodzakelijk schuiven de HR-functionaris en controller aan bij deze overleggen. De managers zijn verantwoordelijk voor het programmamanagement en bewaken de focus in het programma in aansluiting op de strategische doelstellingen van de organisatie en in samenspraak met de medewerkers die aan het programma werken. Bilateraal heeft de directeur-bestuurder daarnaast ook overleg met de managers, de HR-functionaris en de controller.

Het jaarplan 2020 vormde de basis voor de sturing en uitvoering van de activiteiten in 2020. De komst van de corona-pandemie maakte dat specifieke besluiten zijn genomen die invloed hadden op het jaarplan. Maatregelen zoals thuiswerken en het stilleggen van onder andere vrijwilligerswerk en belevingsactiviteiten hadden invloed op specifieke programma's. Ook is besloten om een vacaturestop in te stellen voor 2020.

De samenwerking met de ondernemingsraad is waardevol voor de directie. Dit is zeker gebleken in de tijd van corona. De ondernemingsraad had een opbouwende houding en heeft meegedacht over maatregelen om de werknemers zo goed mogelijk te ondersteunen in deze periode. Ook is door de ondernemingsraad aandacht gevraagd voor het HR-beleid.

LandschappenNL is de landelijke koepel van Landschap Overijssel. De directeur-bestuurder neemt deel aan het Directeuren Beraad en het Directeuren Rentmeesters Overleg van LandschappenNL. De koepel vervult ook de werkgeversrol in het Sociaal Overleg in het kader van de CAO.

In 2020 is net als in voorgaande jaren ingezet op goede samenwerkingsverbanden met andere partijen. Waar mogelijk willen we gezamenlijk optrekken en afstemmen met partners. Een nauwe samenwerking is er met andere groene organisaties in Overijssel: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en NMO. In 2020 is ook intensiever samengewerkt met het Overijssels Particulier Grondbezit. Gezamenlijk is in 2020 ook weer de Groene Twinkeling uitgereikt: de prijs voor een onderneming die uitblinkt in biodiversiteit.

De Terreinbeherende organisaties hebben ook een gezamenlijke vertegenwoordiging in de FaunaBeheer Eenheid (FBE). Faunabeheer en jacht leverde ook in 2020 weer een aantal dossiers op die aandacht hebben gevraagd. Dit zijn bijvoorbeeld de Afrikaanse Varkenspest, de bestrijding van ganzen en de komst van de wolf.

Ook met de provincie Overijssel wordt op project- en programmaniveau goed samengewerkt. Zo werken we gezamenlijk aan het N2000-programma en doen we projecten in kader van Natuur voor Elkaar, waaronder vrijwilligerswerk, soortenbescherming en natuur in de stad. Daarnaast zijn we een vierjarige samenwerking gestart in het kader van Streekeigen Landschapsbeheer. Met het Oversticht en het Kunstenlab Deventer vormen we het Atelier Overijssel. De directeur-bestuurder heeft zitting in het bestuur van het Atelier. In 2020 is voor het Atelier gewerkt aan een nieuwe, meer onafhankelijke positionering, zodat een betere bijdrage kan worden geleverd aan de ruimtelijke kwaliteit in Overijssel. Met gemeenten en waterschappen zetten we ook in op samenwerking.

In 2020 werd in samenwerking met de waterschappen goede voortgang geboekt in het dossier Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON). In Noordoost Twente is een Landschapsdeal gesloten; een samenwerking tussen de gemeenten in Noordoost Twente, LTO, Stichting Behoud Twents Landschap, Waterschap Vechtstromen en Landschap Overijssel met als doel om de kwaliteit van het landschap en specifieke de landschapselementen te behouden.

Belangrijke bestuurlijke dossiers in 2020 waren N2000, toezicht en handhaving en stikstof. In het N2000-dossier is goede voortgang geboekt. In het Dal van de Mosbeek is bijvoorbeeld een akkoord gekomen voor de te nemen maatregelen. Het Wierdense Veld is in 2020 een moeilijk dossier gebleken. We hebben hierover goede contacten met betrokken organisaties en verwachten in 2021 een stap verder te komen. Toezicht en handhaving vergt meer en meer van onze organisatie. Dat werd nog eens extra duidelijk in corona-tijd. Met de provincie zijn we in gesprek hierover. Stikstof is een dossier dat veel bestuurlijke aandacht heeft gevraagd in 2020. De provincie heeft in 2020 de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof ontwikkeld. Wij zijn hierover continu in gesprek en waar nodig zijn we kritisch. Een risico dat we signaleren is een verdere polarisatie tussen natuur en landbouw.

Het platform Samen Werkt Beter bleek ook in 2020 van waarde. Landschap Overijssel hecht eraan dat we als partijen in het landelijk gebied op een correcte en open wijze in gesprek blijven. Wat ons betreft is Samen Werkt Beter hiervoor een goed instrument. Naast Samen Werkt Beter heeft Landschap Overijssel ook zitting in de stuurgroep 'Natuur voor Elkaar'.

3.3 Verslag van de Raad van Toezicht

Vorig jaar luidde de eerste zin van het voorwoord dat 2019 voor Landschap Overijssel een bijzonder jaar was, wegens de discussie omtrent stikstof en het vertrek van de toenmalige directeur-bestuurder. Als 2019 al een bijzonder jaar was, dat geldt dat in nog veel sterkere mate voor 2020. De stikstofproblematiek bleef het gehele jaar een actueel en lastig vraagstuk, en dat zal nog wel een tijd zo blijven. Landschap Overijssel kreeg aan het einde van 2020 met Michael Sijbom een nieuwe directeur. Maar bovenal beheerste de corona-crisis het doen en laten van mensen en organisaties in het hele land, en dus ook bij Landschap Overijssel.

Met de uitbraak van de crisis schakelde Landschap Overijssel, net als veel andere organisaties, over op werken vanuit huis, met behulp van digitale technologie. Dat is al met al verrassend goed verlopen. Ook vergaderingen van de Raad van

Toezicht vonden in 2020 vaak digitaal plaats. Gelukkig heeft de corona-epidemie onder de medewerkers tot nu toe geen slachtoffers geëist. Veel werkzaamheden konden vanuit huis of met een veilige werkwijze op locatie worden voortgezet. Een aantal projecten is door de pandemie wel vertraagd. Al met al kunnen we het jaar 2020 met een relatief goed financieel resultaat afsluiten. Maar uiteraard heeft het werken onder deze omstandigheden veel van de medewerkers van Landschap Overijssel gevraagd. Daarvoor past grote waardering.

We hebben ook kunnen constateren dat de natuur tijdens de lock-down één van de weinige mogelijkheden bood tot recreatie en ontspanning buitenshuis. Daarmee werd de druk op onze terreinen en op onze medewerkers groot, maar we zijn er trots op dat Landschap Overijssel zo een bijdrage aan het doorstaan van deze crisis kon leveren.

De aanpak van de stikstofcrisis leidde in 2020 tot wetgeving om de uitstoot van stikstof te beperken en natuur te versterken. De Rijksoverheid heeft daarvoor ook grote bedragen gereserveerd. Landschap Overijssel heeft verschillende projecten gereed of in voorbereiding waarmee een bijdrage aan het aanpakken van de stikstofproblematiek kan worden geleverd.

De werving van een nieuwe directeur verliep het afgelopen jaar succesvol. Nadat vele interne en externe stakeholders betrokken waren bij het formuleren van een profiel, is de werving met behulp van een search-bureau gestart. Uit een groot aantal belangstellenden werd uiteindelijk drs. Michael Sijbom geselecteerd: hij is per 1 januari 2021 aangetreden als de nieuwe directeur-bestuurder van Landschap Overijssel.

De Raad van Toezicht heeft in 2020 zes keer vergaderd, waarvan drie keer digitaal. De thematische bijeenkomst in juni vond plaats op Hof Espelo bij Enschede. Een fysieke bijeenkomst was gelukkig op dat moment mogelijk en verantwoord. Naast eerdergenoemde onderwerpen is in 2020 onder andere gesproken over Natura2000, de samenwerking met de provincie Overijssel, een nieuw strategisch programma, organisatie-

ontwikkeling en duurzame energie. Vaste onderwerpen waren de begroting, jaarrekening, kwartaalrapportages, verwerving en vervreemding van onroerend goed en ontwikkelingen in de afdelingen van de organisatie.

De Raad van Toezicht kent twee vaste commissies: de Auditcommissie en de Remuneratiecommissie. De Raad van Toezicht kijkt terug op een intensief jaar, waarin met alle betrokkenen uitstekend is samengewerkt. De Raad van Toezicht dankt alle medewerkers, vrijwilligers en de leiding van de organisatie voor hun grote inzet en betrokkenheid bij landschap en natuur in Overijssel.

3.4 Personeel

Het personeelsbeleid richt zich op een inzet en ontwikkeling van medewerkers zodat de doelstellingen van Landschap Overijssel kunnen worden gerealiseerd. Daarvoor is het van belang dat de medewerkers deskundig en gemotiveerd zijn maar ook wendbaar en slagvaardig opereren. De voortdurende veranderingen in onze omgeving vragen een flexibele organisatie en een voortdurende ontwikkeling van de medewerkers. Landschap Overijssel ondersteunt die ontwikkeling en stuurt daarbij op vakkennis en ervaring en op competenties, gedrag en vaardigheden, die bijdragen aan de organisatiedoelstelling. In het missie/visie document zijn de kernwaarden en kerncompetenties van de organisatie geformuleerd.

Functioneringsmanagement

Het functioneringsmanagement met bijbehorende functiematrix, competentiematrix en functieprofielen zijn verankerd binnen de organisatie en bieden ondersteuning aan de individuele personeelsontwikkeling. Het functioneringsmanagement past binnen de randvoorwaarden van de Raam-CAO Bos en Natuur Ondernemingsdeel De Landschappen. Het functioneringsmanagement geeft een basis aan de borging van de kwaliteit van het personeel. Op basis van de beoordeling en de individuele jaarplannen worden ontwikkelingsafspraken met de medewerkers gemaakt en bijbehorende opleidingen, trainingen en coaching afgesproken. Ook op persoonsniveau wordt, in relatie met het functioneringsmanagement, de komende jaren ingezet op verdere ontwikkeling. In 2020 is, mede

door corona, niet in voldoende mate aandacht gegeven aan het functioneringsmanagement.

Samenstelling personeel

Gedurende het boekjaar bedroeg het gemiddeld aantal werknemers 52,3 FTE (2019: 53,2). Het betreft hier zowel medewerkers in vaste dienst als ook medewerkers met een tijdelijk (al dan niet projectmatig) dienstverband. De medewerkers zijn als volgt verdeeld:

	fte
Management	3,0
Uitvoering programma's	34,6
Communicatie en vrijwilligers	5,8
Ondersteuning	6,9
Stagiaires en oproepkrachten	2,0
Totaal	52,3

De gemiddelde leeftijd van de werknemers op 31 december 2020 is 41 jaar (2019: 41 jaar). Het ziekteverzuim over 2020 was 4% (2019 5,7%). Hiervan was het langdurig ziekteverzuim in 2020 2,3% (2019: 3,5%) en het kortdurend verzuim 1,7% (2019: 2,2%).

Scholing en opleiding

Landschap Overijssel neemt in de begroting een post op voor opleiding en training. In 2020 is EUR 18.265 besteed aan opleiding en scholing (begroot: 24.000; 2019: EUR 22.600). Waar mogelijk is in 2020 via Colland Arbeidsmarkt een subsidie aangevraagd als tegemoetkoming in de kosten.

Beloningsbeleid

Alle medewerkers van Landschap Overijssel, inclusief de leden van het managementteam, worden beloond conform de Raam-CAO Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen. In 2019 is de nieuwe CAO Bos en Natuur 2018-2020 vastgesteld. In 2017 is in de CAO-ronde afgesproken dat het functiehuis van het ondernemingsdeel de Landschappen gemoderniseerd zou gaan worden. Dit was zowel de wens van de vakbonden als van de aangesloten organisaties. In 2018 heeft deze modernisering plaats gevonden. In 2019 - 2020 werd het functiehuis in gebruik genomen, als onderdeel

van de CAO Bos en Natuur 2018-2021. Landschap Overijssel realiseert deze omzetting in 2021.

Op 1 januari 2013 is de Wet Normering Topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Landschap Overijssel. Het voor Stichting Landschap Overijssel toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 EUR 201.000. De bezoldiging van de directeur-bestuurder, de heer Jongsma, bedroeg EUR 95.057. De bezoldiging is in overeenstemming met de salarisschalen van de Raam-CAO Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen. Tevens wordt de regeling 'Beloning Directeuren van Goede Doelen' nageleefd.

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in 2018. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Landschap Overijssel de Regeling beloning directeuren van goede doelen-organisaties (zie www.goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij Landschap Overijssel vond plaats door de Raad van Toezicht. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 435 punten met een maximaal jaarinkomen van EUR 124.142.

Het voor de toetsing relevante werkelijke jaarinkomen van de directie, Jongsma, bedroeg EUR 95.058 (1 FTE/12 maanden). Deze beloning bleef binnen de geldende maxima. Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/ bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen, en de overige beloningen op termijn bleven binnen het in de regeling opgenomen maximumbedrag van EUR 124.142 per jaar.

De belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Alle leden van Raad van Toezicht Landschap Overijssel kunnen een vacatievergoeding declareren van EUR 115,- per dagdeel. De verreden kilometers kunnen worden gedeclareerd à EUR 0,19 per km. Het is aan de persoon in kwestie zelf om gebruik te maken van de mogelijkheid.

De volgende gedragscodes worden nageleefd:

- Gedragscode bosbeheer;
- Gedragscode natuurbeheer;
- Certificering SNL;
- Erkenningregeling Goede Doelen van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF).

Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw (BPL)

Landschap Overijssel heeft bij het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw (BPL) een pensioenverzekering afgesloten voor werknemers van 21 jaar en ouder.

WIA-hiaatverzekering

Landschap Overijssel heeft ten behoeve van haar werknemers een WIA-hiaatverzekering afgesloten. Hiermee zijn nadelige financiële gevolgen van eventuele arbeidsongeschiktheid op afdoende wijze afgedekt.

Ondernemingsraad

Conform de Wet op de Ondernemingsraden, beschikt Landschap Overijssel over een actieve Ondernemingsraad (OR). De OR van Landschap Overijssel bestaat uit drie leden en behartigt de belangen van het personeel binnen de stichting. De ondernemingsraad heeft actief contact met de directie over (bedrijfseconomische) beslissingen die worden genomen.

De OR wordt actief betrokken bij de behandeling bij personeel gerelateerde beleidsstukken. Daarnaast wordt de OR betrokken bij begroting en jaarcijfers.

Verslag arbo-commissie

De arbo-commissie is in 2020 meerdere keren bij elkaar gekomen. In de reguliere vergaderingen is aandacht besteed aan het herijken van de RI&E (Risico Inventarisatie en Evaluatie) en aan veilig werken in het algemeen, zowel voor de eigen medewerkers als voor de vrijwilligers. Er zijn

meerdere initiatieven die bijdragen aan de bewustwording op het gebied van veilig werken. In 2020 hebben zich geen grotere ongevallen voorgedaan.

RI&E

Landschap Overijssel neemt deel aan de door de Stigas ontwikkelde digitale risico-inventarisatie. De RI&E is getoetst en er is een plan van aanpak opgesteld. In 2020 is de RI&E herijkt en is een eerste concept van het bijbehorend plan van aanpak opgesteld. Verdere uitwerking en uitvoering van dit plan van aanpak staat in 2021 op de planning.

BHV

Voor de leden van de BedrijfsHulpVerlening (BHV) is er in 2020 geen training georganiseerd. In 2021 zal - wanneer de coronarichtlijnen het toelaten - weer praktisch worden geoefend.

Veiligheid

Veiligheid is binnen Landschap Overijssel een belangrijk aandachtspunt, zowel voor de eigen medewerkers als voor de vrijwilligers. Ten behoeve van de algemene veiligheid is een document opgesteld met afspraken over keuringsprocedures, afschrijving helmen, uitleen handmatig gereedschap, gebruik motorisch gereedschap en inwerken van nieuwe collega's (wat betreft arbo- en bhv-zaken).

Keuring

Daar waar mogelijk en zinvol voeren we keuringen van materieel uit in eigen beheer, met eigen medewerkers of met ondersteuning van vrijwilligers. Voor de EHBO-materialen maken we dankbaar gebruik van DebesteEHBO.nl, een bedrijf waar mensen met achterstand tot de arbeidsmarkt de keuringen doen. De keuring van elektrische apparatuur wordt uitgevoerd in eigen beheer door een hiervoor als keurmeester opgeleide eigen medewerker.

Ziekte van Lyme

Landschap Overijssel onderkent dat werken in het groen het risico van Lyme met zich meebrengt. Zij voert daarom een actief beleid inzake het voorkomen of vroegtijdig signaleren van een tekenbeet die de ziekte van Lyme kan overbrengen.

Jaarlijks stelt zij haar medewerkers in de gelegenheid deel te nemen aan het periodieke medische onderzoek naar Lyme.

In 2020 heeft er door de coronabeperkingen geen onderzoek naar Lyme plaatsgevonden. In 2021 zal het onderzoek weer worden opgepakt. In de preventieve zin verstrekt Landschap Overijssel informatie door middel van voorlichting. Daarnaast stelt zij beschermende kleding ter beschikking. In de curatieve zin worden hulpmiddelen verstrekt om teken goed te verwijderen.

Integriteit

Als Landschap Overijssel dragen we zorg voor een veilige en integere werkomgeving. We dragen dit uit vanuit het management en stimuleren medewerkers om eventuele integriteitskwesties aan de orde te stellen. Om dit te faciliteren en integriteit te waarborgen hebben we onze organisatie en processen hierop ingericht. Zo hebben we een tweetal vertrouwenspersonen in onze organisatie.

Het CBF (Toezichthouder Goede Doelen) vindt jaarlijkse toetsing plaats op ons integriteitsbeleid en de uitvoering van dit beleid. Het CBF heeft een landelijke standaard ontwikkeld waar wij als Landschap Overijssel aan willen maar ook moeten voldoen. Dit is een voortdurend ontwikkel- en verbeter proces.

In 2020 heeft het CBF hiervoor twee toetsen uitgevoerd binnen onze organisatie, een (reguliere) tussentijdse toets en een thematische toets met als thema Integriteit.

De thematische toets heeft enkele aanbevelingen opgeleverd. In het kader van de verdere HR-ontwikkeling binnen onze organisatie (ontwikkeling HR beleid 2021) pakken we deze aanbevelingen op om zo ons integriteitsbeleid nog verder te ontwikkelen.

3.5 Klachten

Klachtenprocedure

We willen als organisatie in contact blijven met de samenleving en onze burens, ook als men het niet met ons eens is, klachten heeft over ons beleid of over onze activiteiten. Natuurlijk is het niet altijd leuk om aangesproken te worden op dingen die niet

goed gaan. We proberen altijd te reageren op de klachten en hiervan te leren en te verbeteren.

Daarom betrekken we klachten en opmerkingen, maar ook de pluimen bij het verbeteren van ons handelen en onze beleidsvorming.

We vinden klachten ook een uiting van betrokkenheid bij onze organisatie en ons werk. En we zijn blij dat klachten ons uiteindelijk bereiken zodat we de pijnpunten bij de klager eventueel weg kunnen nemen.

We hebben een klachtenprocedure voor het behandelen van opmerkingen en klachten. Het managementteam ziet er op toe dat klachten met daadkracht behandeld worden. Daarbij vinden we persoonlijk contact belangrijk. Afhankelijk van de aard van de klacht, kan ook schriftelijk worden gereageerd. In 2020 hebben we 121 klachten en opmerkingen ontvangen die we hebben opgenomen in het klachtendossier. Dit zijn er 25 meer ten opzichte van 2019. Het is een trend die we afgelopen jaren al hebben gezien.

We zien een stijging in de klachten door twee onderwerpen. We hebben veel vragen en klachten gekregen van de bezoekers in onze natuurterreinen. Het aantal bezoekers is toegenomen en hiermee ook het aantal vragen en klachten. Deze gaan over kleine zaken zoals hekjes die niet meer goed zijn. Maar ook over de toegankelijkheid van sommige gebieden.

We kregen ook klachten over het drukker worden van onze gebieden. Daarnaast hebben we veel klachten ontvangen over de bomenkap op de Lemelerberg en de Zandstuve. Op de Lemelerberg doen we bomenkap ten behoeve van herstel van de heide. In de Zandstuve zijn de werkzaamheden onderdeel van de bosverjonging. We hebben geprobeerd om dit zo goed mogelijk uit te leggen. Overigens communiceren we over dit soort werkzaamheden ook zo goed mogelijk met de omwonenden.

HOOFDSTUK 4

4. Informatie over de financiële positie en beleid

4.1 Financiële positie

In 2020 is een positief resultaat van EUR 929.947 behaald (2019: EUR 73.472 negatief). Het resultaat is met name hoger door een hoger resultaat op grondtransacties en de daaraan gekoppelde SKNL-subsidies.

Aan de doelstelling is in 2020 in totaal EUR 8.857.562 besteed (2019: EUR 7.038.851). De geworven baten bedroegen in 2020 EUR 7.890.990 (2019: EUR 5.933.843).

Structurele en incidentele baten

De baten, exclusief de baten uit de verkoop van gronden, hebben voor 52% een structureel karakter en voor 48% een incidenteel karakter. In onderstaand model is een analyse van de baten opgenomen:

Het aandeel incidentele baten is in 2020 fors gestegen ten opzichte van 2019. De reden hiervan is dat we de baten voor Natura2000 classificeren als incidentele baten. In 2019 heeft Natura2000 een tijd stilgelegen waardoor we in 2019 verhouding veel minder incidenteel werk hebben uitgevoerd. Het effect op het resultaat is niet groot aangezien het bij Natura2000 hoofdzakelijk om uitvoeringskosten gaat die volledig kunnen worden gedeclareerd.

Gecorrigeerd resultaat

Het resultaat gecorrigeerd voor bijzondere baten en lasten is opgenomen in onderstaande tabel.

Aangezien de incidentele baten een verhogend effect hebben op het resultaat, worden baten van het behaalde resultaat in mindering gebracht om te komen tot een gecorrigeerd resultaat. Incidentele kosten hebben een verlagend effect op het behaalde resultaat en zijn om het te corrigeren bij het behaalde resultaat opgeteld.

	2020	2019
Behaald resultaat	929.947	73.472-
<i>Bijzondere baten en lasten</i>		
Resultaten aan- en verkopen inclusief SKNL	646.012-	132.459
Voorziening achterstallig onderhoud terreinen	-	220.000
Extra dotatie voorziening groot onderhoud	134.000	-
Beleggingsresultaat *	-	145.016-
Incidenteel hoog ziekteverzuim	-	165.000
Incidentele baten provincie	-	127.000-
Extra houtopbrengsten	-	124.624-
BTW teruggaaf	25.000-	65.208-
Bijdrage Natuurcompensatie	-	62.449-
Effect wijziging mobiliteitsregeling	65.000-	-
Hogere productiviteit	294.000-	-
Incidentele personeelskosten	68.000	50.000
Boekwinst verkoop activa	-	30.000-
Kosten extra visie-vorming	-	26.000
Nalatenschappen en eenmalige giften	36.172-	-
Correctie bijzondere baten en lasten	864.184-	39.162
Gecorrigeerd resultaat	65.763	34.309-

Het resultaat van EUR 929.947 is voor een deel gerealiseerd met grondtransacties en bijbehorende SKNL-subsidies. Zonder dit resultaat ligt het resultaat EUR 646.012 lager. Ook ligt de productiviteit hoger door het wegvallen van improductieve uren zoals bijvoorbeeld reizen.

Type bate	2020	Structureel	Incidenteel
Baten van particulieren	317.838	281.666	36.172
Baten van bedrijven	69.251	65.291	3.960
Baten van loterijorganisaties	1.125.000	1.125.000	
Bijdragen van overheden	6.202.597	2.196.807	4.005.790
Baten van andere organisaties zonder winststreven	176.305		176.305
Verkoop producten	475.930	80.000	395.930
Beheerbaten	810.185	810.185	
Bijdragen Groene en Blauwe Diensten	450.624	450.624	
Dienstverlening aan derden	264.902	132.451	132.451
Beheer terreinen derden	65.792	65.792	
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	2.067.432		
Activiteiten en evenementen	10.022	10.022	
Opbrengsten uit bezoekerscentra	6.289	6.289	
Overig	87.569	0	87.569
Overige baten	103.880		
Som van de baten	10.062.302	5.224.126	4.838.177
Percentueel 2020	100%	52%	48%

4.2 Verschillenanalyse begroting

In onderstaande tabel wordt een vergelijking gemaakt van de werkelijke resultaten over 2020 afgezet tegen de begroting.

	Werkelijk 2020	Begroot 2020	Verschil
	EUR	EUR	EUR
BATEN			
Baten van particulieren	317.838	225.000	92.838
Baten van bedrijven	69.251	55.000	14.251
Baten van loterijorganisaties	1.125.000	1.125.000	0
Bijdragen van overheden	6.202.597	8.801.000	-2.598.403
Baten van andere organisaties zonder winststreven	176.305	136.000	40.305
Som van de geworven baten	7.890.990	10.342.000	-2.451.010
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	2.947.424	2.373.000	574.424
Overige baten	103.880	63.000	40.880
Som van de baten	10.942.294	12.778.000	-1.835.706
LASTEN			
Besteed aan doelstellingen			
Robuuste kernen en hun omgeving	3.050.510	3.424.000	-373.490
Cultuurlandschap	1.105.709	1.392.000	-286.291
Stads- en dorpsrandlandschap	246.316	354.000	-107.684
Visie en onderzoek	240.806	253.000	-12.194
Natura 2000	2.718.637	4.226.000	-1.507.363
Communicatie	196.090	222.000	-25.910
Rentmeesterij	545.176	438.000	107.176
Rentmeesterij aankoop	452.222	593.000	-140.778
Vrijwilligers	302.094	322.000	-19.906
Totaal besteed aan doelstelling	8.857.562	11.224.000	-2.366.438
Wervingskosten	15.548	15.000	548
Kosten beheer en administratie	1.155.549	1.246.000	-90.451
Som van de lasten	10.028.659	12.485.000	-2.456.341
Financiële baten en lasten	16.312	20.000	-3.688
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	929.947	313.000	616.947

Baten van particulieren

De bijdrage van particulieren is in 2020 afgerond EUR 92.000 hoger dan begroot door een nalatenschap en incidentele giften.

Bijdragen van overheden

Onder de overheidsbijdragen worden diverse bijdragen en subsidies verantwoord. De afwijking ten opzichte van de begroting wordt voor een groot deel veroorzaakt door Natura2000 (impact EUR 1,5 miljoen). Voor het project Natura2000 was EUR 4,3 miljoen begroot, terwijl EUR 2,8 miljoen is gerealiseerd. Dat de bijdragen bij Natura2000 achterblijven ten opzichte van de begroting wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door lagere uitvoeringskosten als gevolg van lagere prijzen van onze onderaannemers. Aangezien deze kosten direct kunnen worden doorgezet naar de provincie blijven daardoor ook de opbrengsten achter op de begroting. Voor een aantal andere programma's,

zoals Robuuste Kernen en hun Omgeving, Cultuurlandschap en Stads- en dorpsrandlandschap geldt ook dat de opbrengsten achterblijven op de begroting door vertraging als gevolg van Corona en door lagere uitvoeringskosten voor onderhoud vanwege de droogte.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

De baten van organisaties zonder winststreven vallen bij bijna alle projecten waar deze baten van toepassing zijn hoger uit dan begroot. De afwijkingen per project zijn beperkt maar gesaldeerd tot een positieve afwijking van afgerond EUR 40.000.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

De baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten zijn hoger dan begroot als gevolg van:

- De verkoop van producten is EUR 0,4 miljoen hoger dan begroot als gevolg van meer gerealiseerde houtopbrengsten.
- De bijdragen van Groene en Blauwe diensten zijn EUR 0,1 miljoen hoger dan begroot.
- De dienstverlening aan derden is als gevolg van de acquisitie-inspanning gestegen.

Besteed aan de doelstelling

De trend die in de baten zichtbaar is, is ook zichtbaar in de lasten. Dit is direct het gevolg van de timing en omvang van de ontwikkelprojecten.

- *Robuuste kernen en hun omgeving:* De bestedingen liggen lager dan de begroting. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat door de droge zomer minder gespecialiseerd materieel is ingehuurd voor het onderhoud. Hierdoor liggen de onderhoudskosten lager.
- *Cultuurlandschap en stads- en dorpsrandlandschappen:* Er zijn minder uitvoeringskosten in dit programma gemaakt dan begroot. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat door corona veel activiteiten zijn vertraagd of tijdelijk stilgelegd.
- *Rentmeesterij:* In de begroting is bij de kosten bij rentmeesterij-aankopen nog rekening gehouden met een SKNL-subsidie. In 2020 zijn twee

subsidie-aanvragen gedaan voor SKNL en die zijn beide in 2021 grotendeels toegekend. Deze toegekende bedragen zijn in mindering gebracht op de aankoopkosten van de gronden.

- *Natura2000*: Als gevolg van lagere uitvoeringskosten en vertraging bij de afronding van enkele Natura2000-projecten lopen de lasten voor Natura2000 achter op de begroting.

4.3 Bestedingspercentage

Streefverhouding lasten

Het beleid is erop gericht dat jaarlijks financiële ruimte aanwezig moet zijn om de ontwikkelingen in de doelstelling te realiseren. Ook is het beleid erop gericht dat ontwikkelingen en investeringen in fondsenwerving, beheer en administratie mogelijk moeten zijn. Om deze reden is de streefverhouding tussen lasten 'besteed aan doelstelling', 'wervingskosten' en 'kosten beheer en administratie' niet jaarlijks bepaald, maar is een norm gesteld waarin over een periode van gemiddeld 5 jaar voldaan moet worden aan een verhoudingspercentage. De verhouding is dat 84% van de totale baten gemiddeld besteed moet worden aan de doelstelling, 15% besteed mag worden aan beheer en administratie en 1% aan wervingskosten. In de tabel op deze pagina zijn deze normen getoetst aan de gemiddelde realisatie. Geconcludeerd kan worden dat voldaan wordt aan de intern gestelde normen.

Het is niet reëel om een vergelijking te maken tussen de jaren, omdat incidentele aankopen een verhogend effect hebben op de bestedingen en een verlagend effect hebben op beheer en administratie. Een vergelijking tot en met 2016 is gemaakt, aangezien tot en met 2016 is verantwoord volgens de vernieuwde RJ 650 regelgeving.

Kostenpercentage eigen fondsenwerving

Het percentage kosten (fondsen)werving is onder RJ650.326 opnieuw gedefinieerd als gevolg van het gewijzigde model van de staat van baten en lasten. De fondsenwervende organisatie dient in de toelichting in een percentage te vermelden hoe de wervingskosten zich verhouden tot de baten. Het percentage wordt bepaald door de wervingskosten te delen door de som van de geworven baten. In 2020 bedraagt dit percentage 0,3% (2019 2,3%). Echter, dit percentage zegt niet veel over de effectiviteit van onze fondsenwerving, aangezien onze fondsenwerving met name gericht is op de geworven baten exclusief overheidsbijdragen. De acquisitie van overheidsbijdragen vindt vanuit de inhoudelijke programma's plaats en is afhankelijk van de (geplande) ontwikkelopgaven. Een direct verband tussen inzet fondsenwerving en baten overheden is niet in cijfers uit te drukken. De stichting heeft als norm gesteld dat over een gemiddelde periode van 5 jaar de kosten van fondsenwerving niet meer mogen bedragen dan 5% van de baten exclusief overheidsbijdragen. Hieraan wordt ruimschoots voldaan en het past bij de intensievere inzet van fondsenwerving.

Tabel 1: Verhouding lasten

	Gemiddelde	NORM	2020	2019	2018	2017	2016
Besteed aan de doelstelling	87,0%	> 84%	88,3%	84,2%	90,5%	84,9%	87,3%
Beheer en administratie	12,4%	<15%	11,5%	14,8%	8,9%	14,1%	12,6%
Wervingskosten	0,6%	<1%	0,2%	1,0%	0,6%	1,0%	0,1%
Totale lasten	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 2: Percentage wervingskosten

	Gemiddelde	NORM	2020	2019	2018	2017	2016
Baten exclusief overheidsbijdragen			4.739.697	3.766.409	4.665.434	3.984.000	3.714.356
Wervingskosten			15.548	85.370	78.838	92.115	12.395
Percentage	1,7%	<5%	0,3%	2,3%	1,7%	2,3%	0,3%

4.4 Risicomanagement

Risicomanagement is een continu proces met een gemeenschappelijke, systematische en transparante aanpak voor de beheersing van risico's om de organisatiedoelen te kunnen realiseren. Het omvat het geheel van activiteiten en maatregelen gericht op het omgaan met en beheersen van risico's.

De doelstellingen van het strategisch risicomanagement zijn:

- Inzicht krijgen in de top-risico's, op strategisch niveau, die het realiseren van de doelstellingen van Landschap Overijssel kunnen beïnvloeden;
- Een concrete vertaling van de risico's naar acties met als doel de potentiële negatieve invloed van diverse top-risico's te verlagen.
- Middelen reserveren voor risico's die niet (volledig) te mitigeren zijn.

Eind 2019 heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden en zijn de geprioriteerde risico's geclusterd naar drie thema's: 'stabiele bekostiging', 'processen en projectmatig werken' en 'HRM'.

Stabiele bekostiging taken

Uit onze risico-analyse blijkt dat de stabiele financiering van onze werkzaamheden onder druk staat. Dat komt door het politieke klimaat, maar ook door stijgende kosten en dalende inkomsten. Om dit risico te verkleinen willen we minder afhankelijk worden van kortlopende en overheidsfinanciering. De drie belangrijkste lijnen om daar invulling aan te geven zijn:

- Voor ons bestaande werk gaan we met de opdrachtgevers in gesprek over langjarige financiering.
- Voor de continuïteit van de stichting is het wenselijk om meer langjarige programma's te draaien zoals Natura2000 en vrijwilligerswerk.
- Voor de continuïteit van de stichting is het wenselijk om minder afhankelijk te zijn van een enkele financieringsbron.

Interne processen en projectmatig werken

We zijn een organisatie met gedreven mensen met een gedeelde passie voor natuur en landschap. We worden gedreven door onze intrinsieke motivatie. We grijpen kansen graag aan om onze doelen te

realiseren en laten kansen niet graag liggen.

Keerzijde van het enthousiasme om veel te doen voor natuur en landschap is dat we te veel willen, meer dan onze tijd en middelen toestaan. We maken niet makkelijk keuzes omdat dat betekent dat we ook dingen niet doen. We bekijken het graag positief waardoor onze projectplanning soms te ambitieus is.

De risico's die hiermee gepaard gaan, zijn: te weinig betaalde uren, onvoldoende samenwerking tussen programma's en te weinig aanspraak op verantwoording. De effecten van de genoemde risico's worden beperkt door de aandacht voor interne processen en opvolging daarvan. Dit betekent het maken van heldere afspraken en het aanscherpen van besluitvorming en werkafspraken, waaronder het MT-overlegproces en de procesafspraken tussen het MT en controller, HRM en diverse (strategische) werkgroepen (zoals programmeertafel, veranderteam, OR, koersplan team).

HRM

Uit de risico-analyse blijkt dat op HR-gebied rondom de strategische personeelsplanning zowel het te voeren beleid als het personeelsplan of een actueel gewenst functiehuis onvoldoende actueel is. Om de risico's die dit met zich mee brengt te beperken willen we vanuit het model 'ideaal functiegebouw en bezettingsmatrix' sturen op gewenste bezetting en meerjarig bijsturen op te voorziene strategische ontwikkelingen zowel in de organisatorische context als in relatie tot de financiële context van de organisatie.

Om hier invulling aan te geven zijn diverse acties opgenomen in onze begroting 2021, zoals het opstellen van een strategische personeelsplanning en het omzetten van het functiehuis volgens de cao-afspraken.

4.5 Beleid met betrekking tot de omvang en functies van reserves en fondsen

Ten behoeve van de begroting van 2020 is het beleid met betrekking tot de omvang en functies van reserves en fondsen herijkt. De volgende reserves worden aangehouden:

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd voor de dekking van de risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat Landschap Overijssel ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Op basis van de uitgevoerde risico-inventarisatie zoals omschreven in paragraaf 4.4 is de omvang van de continuïteitsreserve opnieuw vastgesteld. Deze is vastgesteld conform bestaande methodiek, waarbij rekening is gehouden met de effecten van de wet arbeidsmarkt in balans.

De omvang van de continuïteitsreserve wordt bepaald aan de hand van de volgende uitgangspunten:

- De vaste personele kosten bedragen EUR 3,6 miljoen per jaar conform begroting 2020;
- Binnen 6 maanden na het wegvallen van deze opbrengstenstroom dient ombuiging van de personele vaste kern te worden gerealiseerd;
- 25% van de opbrengstenstroom valt ineens weg;
- De kosten van de ombuiging bedragen 15% van de personele jaarlast. Dit was in het verleden nog 20%, maar met de wet arbeidsmarkt in balans is deze bijgesteld naar 15%.

Bestemmingsreserve aankopen

Voor aankopen is een tweetal reserves gevormd, namelijk de juridische aankopen en de vrije aankopen.

Juridische aankopen

Voor zover de verwervingskosten van toekomstige, juridisch verplichte aankopen niet door subsidies/fondsenbijdragen van derden gedekt kunnen worden, zijn deze kosten bestemd in onze aankoopreserve.

Vrije aankopen

Elk jaar komen we in de gelegenheid om gronden te verwerven, in eigendom of met een andersoortige constructie, in beheer. We hebben de wens om de komende jaren ons beheerareaal uit te breiden.

Hierin moeten we echter kiezen. Vanuit de Natura2000-ontwikkelopgaven is het best mogelijk dat er veel grond op de markt komt, al kan het ook zijn dat deze grond naar de overblijvende boeren gaat. Hoe dan ook moeten we ervoor zorgen dat we de kansen pakken. De beschikbaarheid van middelen is hiervoor van groot belang. We vormen daarvoor dan ook een reserve.

Bestemmingsreserve uitvoering natuurbeheer

Er is een aantal factoren dat het risicoprofiel voor natuurbeheer bepaalt. Ondanks het planmatige beheer dat we voeren op basis van de beheerplannen, zijn we ook afhankelijk van de situaties op dat moment. Extreme droogte of juist natte omstandigheden kunnen leiden tot onverwachte situaties waar we op moeten reageren. De fijnsparsterfte als gevolg van de droogte is daar een voorbeeld van. De kap die we als gevolg hiervan moeten uitvoeren is onvermijdelijk, maar ook niet te voorzien. Het veranderende klimaat leidt naar verwachting tot meer van dergelijke situaties. De klimaatverandering kan in de toekomst ook leiden tot de inzet van andere, duurdere machines.

Een andere factor was de afgelopen jaren de onzekerheid in het natuurbeleid, en dan met name de financiering daarvan. Dat komt enerzijds doordat we voor een groot deel afhankelijk zijn van overheidsfinanciering (en daarmee van politiek sentiment). Vanuit de huidige discussie over het natuurbeleid is besloten de overheidsfinanciering voor natuurbeheer van 75% naar 84% van de kostprijs te verhogen, voor de komende 10 jaar. Dat betekent dat een groot risico is weggevallen, wat verlaging van de bestemmingsreserve rechtvaardigt.

Bestemmingsreserve organisatieontwikkeling

Er wordt extra ingezet op de implementatie van project- en programmatisch werken en het personeelsbeleid wordt doorontwikkeld. De hiervoor benodigde middelen zijn in deze bestemmingsreserve bestemd, waarbij buffer gecreëerd wordt om te kunnen anticiperen op lagere productiviteit als gevolg van deze ontwikkeling.

Daarnaast is de reserve uitgebreid. De aanleiding hiervoor is dat als gevolg Corona we nieuwe wijzen van (samen)werken hebben ontdekt waar we in de toekomst meer mee willen gaan werken. Het thuiswerken is hier een belangrijk voorbeeld van. In de komende jaren willen we hier in investeren om het thuiswerken, met thuiswerkplekken, in te richten.

Bestemmingsreserve Inzet duurzaam verdienmodel

Uit de meerjarenbegroting blijkt dat we op toekomstige tekorten afstevenen als we hier niet op handelen. Onze kosten stijgen, maar onze baten worden minimaal geïndexeerd. Het is daarom blijvende een uitdaging om te zoeken naar nieuwe duurzame verdienmodellen. Hierbij speel ook dat we altijd afhankelijk en daarmee kwetsbaar zijn door de grote afhankelijk van de overheid.

Om te kunnen anticiperen op deze risico's en onze afhankelijkheid van de overheid terug te kunnen brengen, is het noodzakelijk om onze vrij te besteden baten te laten toenemen. Daarom is besloten om een bestemmingsreserve "verdienmodel" te gaan vormen. Deze reserve is bedoeld om middelen te reserveren, die ingezet kunnen worden als investering. Deze investeringen zijn natuurlijk bedoeld om onze kosten te verlagen en/of onze baten te verhogen. Te denken valt onder andere aan rode ontwikkelingen, energieproductie of ons landbouwbedrijf. Natuurlijk geldt hiervoor dat we alleen ontwikkelingen realiseren als die passen binnen onze doelstelling. In de begroting 2021 staat een nadere toelichting op deze bestemmingsreserve hoe deze bestemmingsreserve wordt gevuld. Conform deze lijn vullen we de bestemmingsreserve aan.

In 2020 is een bedrag gereserveerd voor de reserve inzet duurzaam verdienmodel. Vanuit de meerjarenbegroting is bepaald dat met de inzet op

duurzaam verdienmodel structureel extra vrije baten worden gerealiseerd in de komende vier jaar. Met de 1,5 miljoen aan gereserveerd vermogen, houdt dit een jaarlijks haalbaar rendement van 5% in.

Bestemmingsreserve Langjarig werk

We zien de komende tijd een aantal grote inhoudelijke opgaven c.q. kansen op ons afkomen. Dit zijn bijvoorbeeld de bossenstrategie, het aanvalsplan landschapselementen, en klimaatmaatregelen. We willen pro-actief op deze kansen in de toekomst inspelen. Daarom hebben we een bestemmingsreserve 'Langjarig werk' gemaakt. Met deze bestemmingsreserve kunnen we zelf ook investeren in deze opgaven en daarmee andere partijen, zoals overheden en bedrijven, verleiden om samen met ons te werken aan deze inhoudelijke kansen.

Er is een bedrag gereserveerd voor de reserve langjarig werk. Deze middelen zijn bedoeld om ingezet te worden als cofinanciering. De gedachte is dat deze middelen als maximaal 25% cofinanciering ingezet kunnen worden. De gereserveerde middelen zouden daarmee extra middelen moeten genereren, waarmee we aan de inhoudelijke kansen kunnen werken.

4.6 Beleggingsbeleid

Binnen Landschap Overijssel wordt alleen belegd indien de beschikbare liquiditeiten dit toelaten. Hiervoor is een beleggingsstatuut opgesteld. Het doel van Landschap Overijssel is om uit de opbrengst van het belegd vermogen projecten te financieren die passen binnen de doelstelling van de stichting. Het beleid is dat beleggingen in de doelstelling prioriteit hebben ten opzichte van beleggingen in effecten.

Als gevolg van dit beleid en het effect van de politieke onrust op het grillig verloop van effecten zijn de beleggingen in effecten in 2019 geheel vervreemd. In 2020 waren er geen beleggingen.

4.7 Beleid met betrekking tot fondsenwerving

Landschap Overijssel zet in op drie lijnen van fondsenwerving om bestaande inkomsten veilig te stellen en nieuwe inkomsten te realiseren:

- Donateurs en vrienden;
- Giften, (periodieke) schenkingen en nalatenschappen;
- Partners en particuliere fondsen.

In 2019 is door het team FWV het fondsenwervingsbeleid herzien en vastgesteld. In 2020 zijn we begonnen met de uitvoering hiervan. Zo hebben we veel gedaan op onze website, waaronder iDeal betalingen mogelijk gemaakt. Wij zijn alle gevers, groot en klein, bijzonder erkentelijk voor de (toegezegde) bijdragen die wij in 2020 hebben mogen ontvangen.

Donateurs en vrienden

Via onze communicatiekanalen, contacten en bijeenkomsten werken wij actief aan het behoud en de groei van het aantal donateurs en vrienden. Bij activiteiten en evenementen zetten we promotieteams in. Met gedifferentieerde communicatie proberen we verschillende leefstijlen aan te spreken om donateur of vriend te worden. In 2020 gaven zij gezamenlijk EUR 190.483.

Donateurs

In 2020 zet de daling van het aantal donateurs, overeenkomstig de landelijke trend, zich ook bij Landschap Overijssel door. Ook dit jaar zien we een lichte daling in het aantal donateurs (1%). De belangrijkste reden voor beëindiging van een donateurschap ligt in de hoge leeftijd van deze donateurs. Dit lijkt ook een landelijke trend te zijn.

Vrienden

In 2020 begonnen wij met 39 vrienden. Gedurende het jaar mochten we zes nieuwe vrienden verwelkomen! De bijdrage van de vrienden was 65.291 EUR.

Giften, (periodieke) schenkingen en nalatenschappen

Giften, (periodieke) schenkingen en nalatenschappen stimuleren we door aandacht te besteden aan deze onderwerpen in onze communicatiekanalen, zoals onze website en op sociale media. Op de achterzijde van ons kwartaalmagazine vermelden we consequent de geefmogelijkheden en nodigen we mensen uit om persoonlijk contact op te nemen met onze medewerker fondsenwerving. In 2020 hebben wij een actie gehouden voor Kruidige Kernen langs de Regge waarbij mensen m2's aan kruiden konden sponsoren. De actie was een succes en bracht naast veel aandacht EUR 32.500 op.

Giften

In 2020 ontvingen wij EUR 29.569 uit giften zonder specifieke bestemming en EUR 36.463 aan giften met een specifiek doel, waaronder de Kruidige Kernen-actie.

Nalatenschappen

In 2020 zijn we begonnen ons nalatenschapsbeleid vorm te geven. Hiermee willen wij onze positie verstevigen als een goed doel waar je met een vertrouwd gevoel kan nalaten.

In 2020 werd EUR 7.471 aan legaten en EUR 5.035 aan notariële schenkingen gegeven. Uit nalatenschappen ontvingen wij EUR 145.687.

Partners en particuliere fondsen

Landschap Overijssel ontving in 2020 bijdragen van onder andere provincie Overijssel, het Ministerie van EZ/LNV en diverse gemeenten, LandschappenNL en De Groene Koepel.

In 2020 ontvingen wij van verschillende particuliere fondsen een (toezegging voor een) bijdrage voor de realisatie van projecten, onder andere van:

- Prins Bernhard Cultuurfonds
- Oranjefonds
- Hedwig Carolinafonds
- Stichting Van Tarel Bruins Fonds
- Ars Donandi Slijper Fonds
- Stichting Samen voor het Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug
- Stichting Chamanfrance

Nationale Postcode Loterij

De Nationale Postcode Loterij is al jaren een zeer belangrijke partner, zo ook in 2020. Om de goede samenwerking uit te dragen vermelden we de samenwerking in onze communicatiekanalen zoals ons kwartaalmagazine, onze persberichten, jaarverslagen en website.

De bijdrage legt een essentiële basis in onze exploitatie aangezien de aanwending vrijwel ongeclausuleerd is.

HOOFDSTUK 5

5. Toekomstverwachting

Welke structurele effecten de Corona-pandemie op natuur en landschap heeft is niet duidelijk. Wel hebben we gemerkt dat de aandacht voor gezonder en bewuster leven (bewegen, wandelen, voedsel) is toegenomen. Dit zal tot een andere waardering voor ons werk leiden.

Daarnaast heeft het nieuwe kabinet te maken met een enorme opgave om de claims op gebied van ruimte (wonen, werken, natuur, landbouw, water) en met name de stikstofcrisis het hoofd te gaan bieden. Als provincie met relatief veel agrariërs en 21 Natura2000 terreinen betekent dat keuzes maken. Dit proces wordt door de provincie op basis van landelijke kaders uitgewerkt. Als Landschap Overijssel hebben we grote belangen bij die keuzes en daarom zal dat de nodige tijd vragen van medewerkers en management om actief aan deze gebiedsprocessen mee te doen. Dat geldt ook voor de bossenstrategie of het programma Natuur. Het reguliere werk, zoals de opgestarte gebiedsprocessen of de uitvoering van werkzaamheden van de Natura2000 gebieden, gaat gewoon verder. Dit zijn intensieve processen, waar ook communicatie met direct betrokkenen en de omgeving van groot belang is.

Het jaar 2021 zal in het teken staan van verbinding. Verbinding tussen thema's zoals droogte, stikstof en natuur of thema's zoals erfgoed én landschap, recreatie én natuur etc. Maar ook verbinding tussen partijen. Het grootste risico in het oplossen van alle maatschappelijke opgaves waar natuur en landschap mee te maken krijgen is dat betrokken partijen steeds verder uit elkaar komen te staan in plaats elkaar weten te vinden in oplossingen. En dat risico is groot, want oplossingen grijpen steeds dieper in op individuele belangen van partijen. En de klok tikt wel door. Zeker ook de warme zomers hebben laten zien dat haast gemaakt moet worden in een thema als verdroging. Wie bijvoorbeeld door onze landgoederen in Enschede loopt ziet welke effecten dat heeft op onze bomen. Of het nou de letterzetter is die in naaldbomen massaal laat sterven of de voor iedereen zichtbare verdroging van takken en barsten van loofbomen.

Het gaat gelukkig financieel goed met Landschap Overijssel, mede door de verantwoorde manier van omgang met geld en de hoge productie van het personeel. De komende jaren willen we daarom kijken of het verantwoord is te investeren in (tijdelijke) uitbreiding van menskracht. Juist omdat zoals hierboven aangegeven een aantal thema's extra betrokkenheid van Landschap Overijssel vragen en we ook nog meer kansen zien bijvoorbeeld op gebied van erfgoed. Daarnaast gaan we ons HRM verder professionaliseren, in lijn met de eisen die aan een eigentijdse werkgever mogen worden gesteld. Daarbij zullen ook de ervaringen we met betrekking tot thuiswerken meegenomen worden. Via het Nieuwe Programma willen wij meer op impact gaan sturen van onze activiteiten. Waar mogelijk moeten de effecten van ons handelen als Landschap Overijssel zichtbaar zijn.

Volgend jaar bestaat Landschap Overijssel 90 jaar. We willen de bewoners en bedrijven in Overijssel dat jaar intensief betrekken bij de waarde van ons landschap en hen mogelijkheden geven hun betrokkenheid van alle natuur in landschap in Overijssel om te zetten in daden. We hopen dat velen meedoen, want dat verdient vooral het landschap van Overijssel.

Hierna is een compacte vorm van de begroting 2021 opgenomen.

BATEN		Begroting 2021
	Baten van particulieren	254.000
	Baten van bedrijven	60.000
	Baten van loterij organisaties	1.125.000
	Baten van overheden	8.150.000
	Baten van organisaties zonder winststreven	211.000
	Verkoop producten	635.000
	Beheerbaten	817.000
	Bijdragen GBD	440.000
	Beheer terreinen derden	62.000
	Dienstverlening aan derden	152.000
	Activiteiten en evenementen	26.000
	Opbrengsten bezoekerscentra	28.000
	Baten verwervingen en vervreemdingen	1.194.000
	Overige baten	64.000
	Baten uit beleggingen	23.000
	Acquisitie-baten	765.000
TOTAAL BATEN		14.006.000
LASTEN		
	Personeelskosten	4.557.000
	Kosten derden - overhead	729.000
	Kosten derden - Doelstelling	7.516.000
	Kosten derden - Verwervingen en vervreemdingen	350.000
TOTAAL LASTEN		13.152.000
RESULTAAT		854.000
	Resultaat verwerving en vervreemding	844.000
RESULTAAT VOOR VERWERVING EN VERVREEMDING		10.000

A photograph of two partridges, likely Partijzen, in a natural setting. The birds have greyish-brown upperparts with reddish-brown streaks on the wings and tail. They have a distinctive reddish-brown face and a small, dark eye. They are standing in a field with green grass and some dry twigs. The background is slightly blurred, showing more of the field and some distant trees.

JAARREKENING 2020

Jaarrekening

Balans per 31 december 2020

(na voorstel resultaatverdeling)

		31 december 2020		31 december 2019	
ACTIVA		EUR		EUR	
Materiële vaste activa	A	1.775.444		1.949.213	
Financiële vaste activa	B	<u>426.489</u>		<u>438.989</u>	
Totaal vaste activa			2.201.933		2.388.202
Vorderingen en overlopende activa	C	3.429.875		2.580.913	
Effecten	D	-		-	
Liquide middelen	E	<u>3.079.512</u>		<u>1.003.121</u>	
Totaal vlottende activa			6.509.387		3.584.034
Totaal activa			<u><u>8.711.320</u></u>		<u><u>5.972.236</u></u>
PASSIVA					
Reserves en fondsen					
Stichtingskapitaal		226		226	
Continuïteitsreserve		1.000.000		1.000.000	
Bestemmingsreserves		2.400.000		1.475.000	
Overige reserves		<u>7.242</u>		<u>6.472</u>	
Totaal reserves	F		3.407.468		2.481.698
Bestemmingsfondsen		<u>4.177</u>		<u>-</u>	
Totaal fondsen	G		4.177		-
Totaal reserves en fondsen			<u>3.411.645</u>		<u>2.481.698</u>
Voorzieningen	H		523.354		549.710
Langlopende schulden	I		422.484		268.723
Kortlopende schulden	J		4.353.838		2.672.105
Totaal passiva			<u><u>8.711.320</u></u>		<u><u>5.972.236</u></u>

Staat van baten en lasten

		Werkelijk 2020 EUR	Begroet 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
BATEN				
Baten van particulieren	K	317.838	225.000	269.922
Baten van bedrijven	L	69.251	55.000	58.501
Baten van loterijorganisaties	M	1.125.000	1.125.000	1.125.000
Bijdragen van overheden	N	6.202.597	8.801.000	4.336.563
Baten van andere organisaties zonder winststreven	O	176.305	136.000	143.857
Som van de geworven baten		7.890.990	10.342.000	5.933.843
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	P	2.947.424	2.373.000	1.865.417
Overige baten	Q	103.880	63.000	303.712
		3.051.304	2.436.000	2.169.129
Som van de baten		10.942.294	12.778.000	8.102.972
LASTEN				
Besteed aan doelstellingen	R			
Robuuste kernen en hun omgeving		3.050.510	3.424.000	2.568.548
Cultuurlandschap		1.105.709	1.392.000	1.056.954
Stads- en dorpsrandlandschap		246.316	354.000	192.225
Visie en onderzoek		240.806	253.000	333.182
Natura 2000		2.718.637	4.226.000	1.678.073
Communicatie		196.090	222.000	229.655
Rentmeesterij		545.176	438.000	659.613
Rentmeesterij aankoop		452.222	593.000	58.459
Vrijwilligers		302.094	322.000	262.142
Totaal besteed aan doelstelling		8.857.562	11.224.000	7.038.851
Wervingskosten	S	15.548	15.000	85.370
Kosten beheer en administratie	T	1.155.549	1.246.000	1.239.688
Som van de lasten		10.028.659	12.485.000	8.363.909
Financiële baten en lasten	U	16.312	20.000	187.465
SALDO VAN BATEN EN LASTEN		929.947	313.000	-73.472
Resultaatbestemming:				
Toevoegingen/onttrekkingen aan:				
- continuïteitsreserve		-		-80.000
- Bestemmingsreserves		925.000		40.000
- Overige reserves		770		3.733
- Bestemmingsfondsen		4.177		-37.205
Totaal		929.947		-73.472

Kasstroomoverzicht (indirecte methode)

		2020 EUR		2019 EUR	
Kasstroom uit operationele activiteiten		929.947		-73.472	
Saldo van baten en lasten					
Aanpassingen voor:					
- Afschrijvingen	185.786		195.121		
- Mutaties voorzieningen	-26.356		115.549		
- Interest baten en lasten	-23.346		-16.442		
- Boekresultaat afstoting vaste activa	201.794		5.113		
		337.878		299.341	
Veranderingen in werkkapitaal					
- Vorderingen en overlopende activa	-848.962		931.544		
- Langlopende schulden	153.760		-9.695		
- Kortlopende schulden	1.694.309		-556.515		
		999.107		365.334	
Ontvangen interest	946		17.528		
Ontvangen dividend	22.400		19.285		
Betaalde interest	-12.576		-416		
		10.770		36.397	
Kasstroom uit operationele activiteiten			2.277.702		627.600
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investerings in Materiële activa	-213.811		-730.691		
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-213.811		-730.691	
			-213.811		-730.691
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Mutatie op rekening courant krediet	0		-2.479.916		
Investerings in Financiële activa	0		0		
Aflossing uitgegeven lening	12.500		12.500		
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		12.500		-2.467.416	
			12.500		-2.467.416
Mutatie geldmiddelen:			2.076.391		-2.570.507
Samenstelling liquide middelen en effecten:					
Stand per 01-01	1.003.121		3.573.628		
Stand per 31-12	3.079.512		1.003.121		
Totaal	2.076.391		-2.570.507		

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2020

Belangrijkste activiteiten

Landschap Overijssel (De statutaire naam is 'Stichting Landschap Overijssel'). De stichting is gevestigd Poppenallee 39, 7722 KW te Dalfsen. De stichting heeft als doel:

- Het beheer van natuur, landschap en cultureel erfgoed in Overijssel te stimuleren, te coördineren en te initiëren dan wel zelf activiteiten uit te voeren die leiden tot beheer, zorg, herstel, ontwikkeling en beleving daarvan;
- Natuur- en landschapsschoon en cultureel erfgoed in Overijssel in eigendom en/of zakelijk genotsrecht te hebben, te verwerven en/of in beheer te nemen, alsmede te herstellen en, waar mogelijk, te scheppen, zowel ter wille van de natuur zelf als ten behoeve van het geestelijk en lichamelijk welzijn van de mens;
- Het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Onder natuur-, landschapsschoon en cultureel erfgoed wordt in dit verband verstaan alles wat tot de aantrekkelijkheid van een landschap bijdraagt. Daartoe worden mede gerekend, naast het aanwezige natuurschoon en in natuurwetenschappelijk en/of visueel landschappelijk opzicht belangrijke objecten, gebouwen en andere elementen van menselijke werkzaamheden, alsmede geologische, geomorfologische- en biologische bijzonderheden, waarvan het behoud van algemeen belang kan worden geacht.

Verslaggevingsperiode

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslagperiode van een jaar. Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar 2020.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld conform Richtlijn 650 voor Fondsenwervende Instellingen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de organisatie.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijkende cijfers

De cijfers over 2020 zijn niet opnieuw gerubriceerd.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het bestuur het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisten, schattingen en veronderstellingen:

- de waardering van de voorzieningen;
- de waardering van het onderhanden projecten.

Financiële instrumenten

In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: financiële instrumenten die deel uitmaken van een handelsportefeuille (financiële activa en financiële verplichtingen), verstrekte leningen en overige vorderingen, investeringen in eigenvermogensinstrumenten en overige financiële verplichtingen. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, maken eventuele

direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd. De stichting maakt geen gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten).

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de stichting beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de stichting het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Als er sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Financiële instrumenten die deel uitmaken van een handelsportefeuille

Financiële instrumenten (activa en verplichtingen) die worden aangehouden voor handelsdoeleinden, worden gewaardeerd tegen reële waarde en wijzigingen in die reële waarde worden verantwoord in de staat van baten en lasten. Bij eerste opname worden toerekenbare transactiekosten als last in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer zij worden gemaakt.

Overige vorderingen

Verstrekte leningen en overige vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Investerings in eigenvermogensinstrumenten met beursnotering

De beleggingen van de onderneming in aandelen worden, voor zover deze aandelen beursgenoteerd zijn, na de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Veranderingen in de reële waarde worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Dividenden worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord op het moment dat deze betaalbaar zijn gesteld.

Materiële vaste activa

Inventaris en andere vaste bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met specifiek verkregen subsidies of bijdrage van derden en verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur rekening houdend met de restwaarde. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Verbouwingen	6,67%
Inventaris	6,67% - 33,33%
Bedrijfsmiddelen	10% - 33,33%

Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering. Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd, indien zij de economische gebruiksduur van het object verlengen.

Investerings ten behoeve van de doelstelling worden niet geactiveerd maar direct ten laste van de exploitatie gebracht. Het betreft investeringen in gronden die een natuurwaarde vertegenwoordigen. Investerings in gronden die geen natuurwaarde vertegenwoordigen worden als vastgoedinvestering aangemerkt en geactiveerd onder de materiële vaste activa. De gronden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de koopsom en alle direct toe te rekenen uitgaven zoals juridische advieskosten, overdrachtsbelasting en andere transactiekosten.

Een vastgoedbelegging wordt niet langer geactiveerd in geval van afstoting of permanente buitengebruikstelling, en bij buitengebruikstelling indien geen toekomstige economische voordelen meer worden verwacht. Winsten of verliezen bij

afstoting of buitengebruikstelling van een vastgoedbelegging worden bepaald als het verschil tussen de netto opbrengst en de boekwaarde van het actief en worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of duurzaam lagere bedrijfswaarde. Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld. Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Een financieel actief dat niet wordt gewaardeerd tegen (1) reële waarde met waardewijzigingen in de staat van baten en lasten of (2) geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde, wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betalingen door een debiteur, herstructurering van een aan de stichting toekomend bedrag onder voorwaarden die de stichting anders niet zou hebben overwogen, aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan, en het verdwijnen van een actieve markt voor een bepaald effect. Een bijzonder waardeverminderverslies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, verdisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief. Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn. De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs.

De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije markttrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en financiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroom genererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingsverlies van een kasstroom genererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroom genererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroom genererende eenheid geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen de boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Onderhanden projecten

Kosten van onderhanden projecten die direct betrekking hebben op het project (zoals personeelskosten voor werknemers direct werkzaam aan het project, kosten van materialen, kosten van grond en terreinen en afschrijving van installaties en uitrusting die bij de uitvoering van het project worden gebruikt), de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend, worden direct ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

De toerekening van de opbrengsten op projecten geschiedt naar rato van de verrichte prestaties bij de uitvoering van het werk ('percentage of completion'-methode) per balansdatum. Fondsenwervende organisaties kunnen op basis van hun algehele projectbegroting aangeven dat het begrote eigen aandeel in de projectkosten zal worden gedekt uit 'normale' algemene baten (bijvoorbeeld fondsenwerving of andere inkomsten). Als er een reële verwachting bestaat dat die inkomsten in de looptijd van het project er ook zullen zijn, hoeft bij de start van het project het gehele verwachte eigen deel niet gelijk als verlies genomen te worden. Een gelijke toerekening van de subsidiebaten wordt gemaakt in relatie tot de totale

bestedingen en zo wordt het eigen aandeel ook gespreid naar gelang de voortgang van het project. De nog te ontvangen bijdragen en vooruit ontvangen bijdragen van onderhanden projecten zijn verantwoord onder de vorderingen respectievelijk de kortlopende schulden.

Vorderingen en effecten

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten is beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Reserves en fondsen

Indien een deel van de reserves en fondsen is afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan - gezien de doelstelling van de organisatie - zou zijn toegestaan en deze beperking door derden is aangebracht, wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsfonds. Indien de beperking door het bestuur is aangebracht, wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsreserve.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit te waarborgen ingeval van (tijdelijke) sterk tegenvallende opbrengsten.

Bestemmingsreserves

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald, en betreft geen verplichting, het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Overige reserves

Overige reserves betreffen reservemiddelen die resteren na de eerder genoemde bestedingen.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden

- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt en
- waarbij het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voor verwachte kosten inzake onderhoud van panden, installaties e.d. wordt een voorziening gevormd. Ook is een voorziening gevormd voor achterstallig onderhoud in onze terreinen. De toevoegingen aan de voorziening worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van groot / achterstallig onderhoud en de periode die telkens verloopt tussen de werkzaamheden van groot onderhoud, een en ander zoals blijkend uit een meerjarenonderhoudsplan. De kosten van groot onderhoud worden verwerkt ten laste van de voorziening voor zover deze is gevormd voor de beoogde kosten.

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, kans dat iemand in dienst blijft en leeftijden. De milieuvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige kosten om het asbest uit woningen te laten saneren. De omvang van de voorziening is bepaald op basis van een inventarisatie die is uitgevoerd door de Monumentenwacht Overijssel/Flevoland.

Schulden

De grondslagen voor de waardering van de kortlopende schulden is beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Geworven baten

De geworven baten worden verantwoord voor het door de instelling ontvangen bedrag zonder dat de door de eigen organisatie gemaakte kosten in mindering zijn gebracht.

Donaties en Giften

Donaties en giften worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen, met uitzondering van ontvangsten die kunnen worden toegerekend aan een periode waarin een bepaalde mailingactie heeft plaats gevonden. Giften van een zaak in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland.

Nalatenschappen

Nalatenschappen en nalatenschappen belast met een recht van vruchtgebruik worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voor lopende nalatenschappen wordt per jaareinde een betrouwbare schatting gemaakt en wordt deze als bate en vordering uit nalatenschappen verantwoord.

Baten van bedrijven en andere organisaties zonder winstoogmerk

De ontvangen baten van bedrijven en andere organisaties zonder wistoogmerk worden verantwoord voor het door de instelling ontvangen bedrag. Verwerking vindt plaats in het jaar waarin de bate is ontvangen dan wel door die derde is toegezegd.

Baten van loterijorganisaties

De baten van loterijorganisaties worden in het jaar verantwoord waarin deze zijn toegezegd.

Bijdragen van overheden

Overheidsbijdragen worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten. Zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de organisatie zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden, wordt de bijdrage als bate verantwoord. Bijdragen ter compensatie van door de organisatie gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de

staat van baten en lasten opgenomen, in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten

Opbrengsten uit de verkoop van artikelen worden onder de baten tegen de brutowinst opgenomen. De brutowinst is de netto-omzet verminderd met de kostprijs van de verkochte artikelen. Onder de netto-omzet wordt verstaan de opbrengst onder aftrek van kortingen en over de omzet geheven belastingen. Onder de kostprijs wordt verstaan de inkoopwaarde van de goederen, verhoogd met de op de inkoop en verkoop drukkende directe (aan derden betaalde) verwervingskosten. De door de fondsenwervende instelling in dit verband gemaakte eigen kosten worden als kosten van fondsenwerving verantwoord.

Baten als tegenprestatie voor de levering van diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten, als het verrichten van administratie voor derden en dienstverlening aan derden, worden opgenomen in de baten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen. Baten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de baten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Beheerbaten

Beheeropbrengsten worden lineair in de winst-en-verliesrekening opgenomen op basis van de duur van de overeenkomst. Vergoedingen ter stimulering van het sluiten van huur- en pachtovereenkomsten worden als integraal deel van de totale beheerbaten verwerkt.

Toerekening uitvoeringslasten

Direct toerekenbare kosten worden direct toegerekend aan de categorieën doelstellingen,

werving baten of beheer en administratie. Uitvoeringslasten worden toegerekend aan de doelstellingen, werving baten en beheer en administratie op basis van de werkelijk bestede uren, middels een vastgesteld voorcalculatorisch intern uurtarief. De uren worden bepaald per functie. Het interne uurtarief wordt als volgt berekend: totaal van de loonkosten gedeeld door het aantal productieve uren + een opslag voor overhead per uur. De personeelskosten voor het de ondersteuning en de directie zijn gerubriceerd onder de kosten voor administratie en beheer. Deze kosten vallen binnen de opslag voor de overhead.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting. Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Landschap Overijssel. Het voor Stichting Landschap Overijssel toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 EUR 201.000.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Landschap Overijssel heeft voor haar werknemers van 21 jaar en ouder een pensioenregeling getroffen die is ondergebracht bij het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw. De regeling wordt uitgevoerd

door Interpolis. De dekkingsgraad van het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw per 31 december 2020 is 92,4%. Er is geen sprake van additionele verplichtingen uit hoofde van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers of andere toezeggingen aan werknemers.

Financiële baten en lasten

Zowel de rentebaten en beleggingsopbrengsten als de beheer-, rente- en bankkosten worden verantwoord onder de financiële baten en lasten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Ten behoeve van het opstellen van een kasstroomoverzicht worden onder geldmiddelen verstaan de kasmiddelen, de tegoeden op bankrekeningen en op korte termijn zeer liquide activa. De op korte termijn zeer liquide activa zijn die beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

*Toelichting op de balans***A. Materiële vaste activa**

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Gronden	Verbouwing	Inventaris	Bedrijfs- middelen t.b.v. doelstelling	Totaal
Cum Aanschafwaarde	782.532	364.986	393.844	1.602.609	3.143.971
Cumulatieve afschr.	-	143.198	253.300	798.260	1.194.758
Boekwaarde 1/1	782.532	221.788	140.544	804.349	1.949.213
Aanschafwaarde					
Stand 1 januari	782.532	364.986	393.844	1.602.609	3.143.971
Investeringsen	-	9.614	43.801	160.396	213.811
Desinvesteringen	197.805	-	2.123	5.621	205.549
Stand per 31/12	584.727	374.600	435.522	1.757.384	3.152.233
Afschrijvingen en waardeverminderingen					
Stand 1 januari	-	143.198	253.300	798.260	1.194.758
Afschrijvingen	-	17.370	35.062	133.354	185.786
Afschr. op desinv.	-	-	1.274	2.481	3.755
Stand per 31/12	-	160.568	287.088	929.133	1.376.789
Boekwaarde 31/12	584.727	214.032	148.434	828.251	1.775.444

De activering van de gronden heeft betrekking op grondoppervlakten die bestemd zijn voor kavelruil of verkoop en worden aangehouden ter 'belegging'. De reële waarde is gelijk aan de verkrijgingsprijs van EUR 782.532. In 2020 zijn gronden ter waarde van EUR 197.805 omzet in natuurgrond en worden niet meer aangehouden als belegging.

De investeringen in de bedrijfsmiddelen ten behoeve van de doelstelling bestaan uit machines ten behoeve van beheerwerkzaamheden (waaronder vier motormaaiers een schijvenmaaier en twee aanhangers) en gereedschap voor vrijwilligers.

De verbouwingen en inventaris zijn benodigd voor de bedrijfsvoering. De investering in verbouwingen heeft met name betrekking op de verbouwing van kantoorruimtes.

B. Financiële vaste activa

	2020 EUR	2019 EUR
Deelneming Landgoed Vilsteren	326.489	326.489
Langlopende vordering N.O.N.	10.000	20.000
Langlopende Lening Kolkersveld	90.000	92.500
Totaal deelnemingen	426.489	438.989

Deelnemingen

Op balansdatum ultimo 2020 beschikt Landschap Overijssel over 15,2% van het aandelenkapitaal Landgoed Vilsteren B.V. Landschap Overijssel heeft 198 aandelen in bezit van het totaal van 1.306 aandelen. Deze deelneming wordt aangehouden ten behoeve van de doelstelling. De actuele waarde van deze deelneming per 31-12-2019 bedraagt EUR 893.325 (2018: EUR 839.581). Op het moment van het gereedkomen van deze jaarrekening is de actuele waarde per 31-12-2020 nog niet bekend.

Langlopende vordering N.O.N.

De hoofdsom wordt afgelost in 11 jaar in jaarlijkse termijnen van EUR 10.000. De laatste termijnbetaling vindt plaats in 2021. Contractueel is afgesproken dat met ingang van 2019 een rente over de vordering wordt ontvangen van 4%.

	2020 EUR	2019 EUR
Vordering per 1 januari	20.000	30.000
Aflossing	-10.000	-10.000
Vordering per 31 december	10.000	20.000

Langlopende vordering Kolkersveld

De hoofdsom wordt afgelost in 40 jaar in jaarlijkse termijnen van EUR 2.500 tegen een rente van 5%.

	2020 EUR	2019 EUR
Vordering per 1 januari	92.500	95.000
Aflossing	2.500	2.500
Vordering per 31 december	90.000	92.500

Tot zekerheid van de betaling van de lening bestaat een eerste hypotheekrecht op het aan Kolkersveld te verlenen recht van erfpacht.

C. Vorderingen en overlopende activa

	2020 EUR	2019 EUR
Vorderingen overheden	505.684	217.438
Debiteuren	296.018	207.421
Onderhanden projecten	1.151.024	545.555
Vordering Postcodeloterij	1.125.000	1.125.000
Te vorderen BTW	25.203	72.856
Overige vorderingen en overlopende activa	326.946	412.643
Totaal vorderingen en overlopende activa	3.429.875	2.580.913

Vorderingen overheden

	2020 EUR	2019 EUR
Provincie Overijssel SKNL	505.684	-
Provincie Overijssel Overig	-	206.083
Gemeenten	-	11.355
Waterschap	-	-
Totale vordering overheden	505.684	217.438

SKNL-subsidie

Via de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) kan maximaal 85% van de taxatiewaarde van een aangekocht perceel grond, dat voldoet aan de regeling, worden teruggevorderd. In 2020 zijn geen aankopen van gronden gedaan waarbij de SKNL al in 2020 is toegezegd. Medio en eind 2020 heeft Landschap Overijssel gronden aangekocht. Voor de afwaardering van deze gronden als gevolg van het wijzigen van de bestemming naar Natuurgronden heeft Landschap Overijssel twee SKNL-aanvragen ingediend. Beide subsidieaanvragen zijn in 2021 grotendeels toegekend. Voor het bedrag van de toekenningen is ultimo 2020 een vordering opgenomen.

Provincie Overijssel

In 2019 is een vordering van EUR 90.000 opgenomen ter compensatie van tarieven uit de jaren 2016-2019 voor inzet Natura2000. Met de provincie is eind 2019 tot een akkoord gekomen dat voor een aantal functiegroepen hogere tarieven gehanteerd mogen worden dan waarmee in het verleden gerekend is. Deze vordering is in 2020 geheel afgewikkeld.

De meerjarige beschikking vrijwilligerswerk over de periode 2016-2018 is in 2019 afgerekend en de resterende 10% bijdrage is in 2020 ontvangen nadat de eindafrekening heeft plaatsgevonden.

Debiteuren

Onder de debiteuren wordt een voorziening dubieuze debiteuren van EUR 5.500 verantwoord.

Onderhanden projecten

	2020 EUR	2019 EUR
Te vorderen projectbijdragen EU	2.089	-
Te vorderen projectbijdragen Provincie	1.014.766	522.547
Te vorderen projectbijdragen Gemeente	12.329	2.329
Te vorderen projectbijdragen Waterschap	-	-
Te vorderen overige projectbijdragen	121.840	20.679
Totaal onderhanden projecten	1.151.024	545.555

In 2020 is de vordering uit projecten toegenomen omdat eind 2020 een aantal projecten nog moesten worden afgerekend. Normaal gesproken vindt de afrekening eerder plaats maar vanwege de coronacrisis hebben we enkele projecten moeten uitstellen waardoor de eindafrekening ook is verschoven. Daarnaast waren er ultimo 2020 een aantal Natura2000 projecten in de eindafrekening. De slottermijn van 10% wordt ontvangen op het moment dat wordt afgerekend en dat is voor deze aantal projecten in 2021.

Vordering postcodeloterij

De bijdrage van de Nationale Postcodeloterij bedraagt jaarlijks EUR 1.125.000 en wordt in het volgende boekjaar ontvangen.

Te vorderen BTW

De landbouwvrijstelling is in 2018 vervallen. Als gevolg hiervan kan de voorbelasting op kosten die betrekking hebben op activiteiten die eerder onder deze vrijstelling vielen, teruggevorderd worden.

Overige vorderingen en overlopende activa

	2020 EUR	2019 EUR
Te vorderen nalatenschap	28.633	150.000
Te vorderen zakelijk recht	-	62.449
Te vorderen compensatieregeling UWV	27.684	27.684
Te vorderen houtopbrengsten	40.000	100.206
Vooruitbetaalde bedragen	96.126	30.028
Overige vorderingen	134.502	42.277
Totaal overige vorderingen en overlopende activa	326.946	412.644

Te vorderen nalatenschap

In 2020 is één nalatenschap toegekend aan Landschap Overijssel. De afwikkeling hiervan is in het eerste kwartaal van 2021. Van een eerder toegekende nalatenschap is de definitieve nalatenschap minder hoog dan werd verwacht. Het negatieve verschil is toegerekend aan het boekjaar 2020 en in mindering gebracht op de vordering.

Te vorderen zakelijk recht

De vordering zakelijk recht had betrekking op een zakelijk recht op TenneT. Deze vordering is in 2020 afgewikkeld.

Te vorderen compensatieregeling UWV

De compensatieregeling stamt uit 2018 en wordt naar verwachting in 2021 afgewikkeld.

Te vorderen houtopbrengsten

De netto te vorderen houtopbrengsten zijn geschat op EUR 40.000 en hebben betrekking op de bomenkap in een viertal gebieden. De bomenkap heeft plaatsgevonden in 2020 maar de eindafrekening is nog niet ontvangen. De vordering is de inschatting van de opbrengsten van de houtverkoop minus de kapkosten.

Vooruitbetaalde bedragen

De vooruitbetaalde bedragen bestaan uit diverse vooruitbetalingen, waaronder een vooruitbetaling op de ziekteverzekering en vooruitbetalingen voor software.

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een verwachte looptijd korter dan één jaar, tenzij anders aangegeven. Het vormen van een voorziening voor oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht.

D. Effecten

	2020 EUR	2020 %	2019 EUR	2019 %
Aandelen	-	-	-	-
Obligaties	-	-	-	-
Liquiditeiten	-	-	-	-
Alternatieve beleggingen	-	-	-	-
Totaal effecten	-	0%	-	0%

Gedurende 2019 is de beleggingsportefeuille geheel verkocht. In 2020 heeft landschap Overijssel geen effecten gehad.

E. Liquide middelen

	2020 EUR	2019 EUR
ING	565.068	271.748
ABN AMRO Bank	2.503.856	716.442
Kasmiddelen	1.113	8.557
Kruisposten	9.475	6.374
	<u>3.079.512</u>	<u>1.003.121</u>

De liquide middelen zijn terstond opeisbaar. Voor een toelichting op de afwijking wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

F. Reserves

	2020 EUR	2019 EUR
Stichtingskapitaal	226	226
Continuïteitsreserve	1.000.000	1.000.000
Bestemmingsreserve	2.400.000	1.475.000
Overige reserves	7.242	6.472
	<u>3.407.468</u>	<u>2.481.698</u>

Het verloop van de reserves ziet er als volgt uit:

	Stichting kapitaal	Continuï- teitsreserve	Bestemmings- reserve	Overige reserve	Totaal
Stand per 1 januari	226	1.000.000	1.475.000	6.472	2.481.698
Toevoegingen	-	-	1.294.469	770	1.295.239
Bestedingen	-	-	79.469	-	79.469
Vrijval	-	-	290.000	-	290.000
Stand per 31 december	<u>226</u>	<u>1.000.000</u>	<u>2.400.000</u>	<u>7.242</u>	<u>3.407.468</u>

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd voor de dekking van de risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat Landschap Overijssel ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. In 2019 heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden, waarna de omvang van de continuïteitsreserve opnieuw is vastgesteld. Dit is vastgesteld conform bestaande methodiek, waarbij rekening is gehouden met de effecten van de wet arbeidsmarkt in balans.

De omvang van de continuïteitsreserve voor 2021 is conform 2020 en 2019. De reserve is in 2019 bepaald aan de hand van de volgende uitgangspunten:

- De vaste personele kosten bedragen EUR 3,6 miljoen per jaar conform begroting 2020;
- Binnen 6 maanden na het wegvallen van deze opbrengstenstroom dient ombuiging van de personele vaste kern te worden gerealiseerd;
- 25% van de opbrengstenstroom valt ineens weg;
- De kosten van de ombuiging bedragen 15% van de personele jaarlast. Dit was in het verleden nog 20%, maar met de wet arbeidsmarkt in balans is deze bijgesteld naar 15%.

Bestemmingsreserve

	Aankopen	Uitvoering natuur- beheer	Organisatie- ontwikkeling	Ontwikkeling verdien- modellen	Langjarig werk	Totaal
Stand per 1 januari	500.000	740.000	235.000	-	-	1.475.000
Toevoegingen	475.000	-	144.469	650.000	25.000	1.294.469
Bestedingen	-	-	79.469	-	-	79.469
Vrijval	-	290.000	-	-	-	290.000
Stand per 31 december	975.000	450.000	300.000	650.000	25.000	2.400.000

Aankopen

Voor aankopen is een tweetal reserves gevormd, namelijk de juridische aankopen en de vrije aankopen.

Juridische aankopen

Voor zover de verwervingskosten van toekomstige, juridisch verplichte aankopen niet door subsidies/fondsenbijdragen van derden gedekt kunnen worden, zijn deze kosten bestemd in onze aankoopreserve. De gereserveerde aankoop (landinrichting Staphorst) van EUR 300.000 zal in 2021 geëffectueerd worden. Voor het Wierdensveld heeft Landschap Overijssel een intentieverklaring getekend voor de aankoop van gronden ter waarde van EUR 375.000. Het bedrag van deze intentieverklaring is toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor juridische aankopen.

De totale bestemmingsreserve voor juridische aankopen bedraagt EUR 675.000.

Vrije aankopen

Elk jaar komen we in de gelegenheid om gronden te verwerven, in eigendom of met een andersoortige constructie, in beheer. We hebben de wens om de komende jaren ons beheerareaal uit te breiden. Hierin moeten we echter kiezen. Vanuit de Natura2000-ontwikkelopgaven is het best mogelijk dat er veel grond op de markt komt, al kan het ook zijn dat deze grond naar de overblijvende boeren gaat. Hoe dan ook moeten we ervoor zorgen dat we de kansen pakken. De beschikbaarheid van middelen is hiervoor van groot belang. We vormen daarvoor dan ook een reserve. Deze reserve wordt gevormd uit de opbrengsten van ons vervreemdingenplan. Hiervoor geldt dat we ons richten op vervreemding van onroerend goed dat niet direct bijdraagt aan onze doelstelling. Dit deel wordt toegevoegd aan onze reserve "vrije aankopen". We willen hiervoor elk jaar minimaal 300.000 beschikbaar hebben. Elk jaar vullen we, voor zover dat noodzakelijk is, deze reserve tot dit gewenste bedrag van EUR 300.000.

Uitvoering natuurbeheer

Er is een aantal factoren dat het risicoprofiel voor natuurbeheer bepaalt. Ondanks het planmatige beheer dat we voeren op basis van de beheerplannen, zijn we ook afhankelijk van de situaties op dat moment. Extreme droogte of juist natte omstandigheden kunnen leiden tot onverwachte situaties waar we op moeten reageren. De fijnsparsterfte als gevolg van de droogte is daar een voorbeeld van. De kap die we als gevolg hiervan moeten uitvoeren is onvermijdelijk, maar ook niet te voorzien. Het veranderende klimaat leidt naar verwachting tot meer van dergelijke situaties. De klimaatverandering kan in de toekomst ook leiden tot de inzet van andere, duurdere machines.

Een andere factor was de afgelopen jaren de onzekerheid in het natuurbeleid, en dan met name de financiering daarvan. Dat komt enerzijds doordat we voor een groot deel afhankelijk zijn van overheidsfinanciering (en daarmee van politiek sentiment). Vanuit de huidige discussie over het natuurbeleid is besloten de overheidsfinanciering voor natuurbeheer van 75% naar 84% van de kostprijs te verhogen, voor de komende 10 jaar. Dat betekent dat een groot risico is weggevallen, wat verlaging van de bestemmingsreserve rechtvaardigt.

Organisatieontwikkeling

De bestemmingsreserve voor organisatieontwikkeling is bedoeld voor de implementatie en verdere uitrol van project- en programmatische werken. In 2020 zijn daar al belangrijke stappen ingezet. De besteding van EUR 79.469 in 2020 is in mindering gebracht op de reserve. De bestemmingsreserve is voorts uitgebreid om de organisatie verder door te ontwikkelen. De aanleiding is dat als gevolg Corona we nieuwe wijzen van (samen)werken hebben ontdekt waar we in de toekomst meer mee willen gaan werken. Het thuiswerken is hier een belangrijk voorbeeld van. In de komende jaren willen we hier in investeren om het thuiswerken, met thuiswerkplekken, in te richten.

Bestemmingsreserve Inzet duurzaam verdienmodel

Uit de meerjarenbegroting blijkt dat we op toekomstige tekorten afstevenen als we hier niet op handelen. Onze kosten stijgen, maar onze baten worden minimaal geïndexeerd. Het is daarom blijvende een uitdaging om te zoeken naar nieuwe duurzame verdienmodellen. Hierbij speel ook dat we altijd afhankelijk en daarmee kwetsbaar zijn door de grote afhankelijk van de overheid.

Om te kunnen anticiperen op deze risico's en onze afhankelijkheid van de overheid terug te kunnen brengen, is het noodzakelijk om onze vrij te besteden baten te laten toenemen. Daarom is besloten om een bestemmingsreserve "verdienmodel" te gaan vormen. Deze reserve is bedoeld om middelen te reserveren, die ingezet kunnen worden als investering. Deze investeringen zijn bedoeld om onze kosten te verlagen en/of onze baten te verhogen. Te denken valt onder andere aan rode ontwikkelingen, energieproductie of ons landbouwbedrijf. Natuurlijk geldt hiervoor dat we alleen ontwikkelingen realiseren als die passen binnen onze doelstelling. In de begroting 2021 staat een nadere toelichting op deze bestemmingsreserve hoe deze bestemmingsreserve wordt gevuld. Conform deze lijn vullen we de bestemmingsreserve aan.

In 2020 is EUR 650.000 gereserveerd voor de reserve inzet duurzaam verdienmodel, wat nog zal gaan oplopen tot EUR 1.500.000 in de komende jaren. Vanuit de meerjarenbegroting is bepaald dat met de inzet op duurzaam verdienmodel oplopende tot EUR 75.000 aan structureel extra vrije baten gerealiseerd moet worden in de komende vier jaar. Met de EUR 1.500.000 aan gereserveerd vermogen, houdt dit een jaarlijks haalbaar rendement van 5% in.

Bestemmingsreserve Langjarig werk

We zien de komende tijd een aantal grote inhoudelijke opgaven cq. kansen op ons afkomen. Dit zijn bijvoorbeeld de bossenstrategie, het aanvalsplan landschapselementen, en klimaatmaatregelen. We willen pro-actief op deze kansen in de toekomst inspelen. Daarom hebben we een bestemmingsreserve 'Langjarig werk' gemaakt. Met deze bestemmingsreserve kunnen we zelf ook investeren in deze opgaven en daarmee andere partijen, zoals overheden en bedrijven, verleiden om samen met ons te werken aan deze inhoudelijke kansen.

Er is EUR 25.000 gereserveerd voor de reserve langjarig werk. Deze middelen zijn bedoeld om ingezet te worden als cofinanciering. De gedachte is dat deze middelen als maximaal 25% cofinanciering ingezet kunnen worden. De gereserveerde middelen zouden daarmee minimaal 75.000 extra middelen moeten genereren, waarmee we aan de inhoudelijke kansen kunnen werken.

G. Fondsen

Bestemmingsfondsen

	Projecten	Aankopen / inrichting	Specifieke giften	Totaal
Stand per 1 januari	-	-	-	-
Toevoegingen	1.125.000	-	26.187	26.187
Bestedingen	1.125.000	-	22.010	22.010
Stand per 31 december	-	-	4.177	4.177

Bestemmingsfondsen projecten

Betreft een fonds vanuit de NPL-middelen vanuit De 12-Landschappen. Jaarlijks wordt EUR 1.125.000 ontvangen en de ontvangen middelen vanuit het verleden zijn geheel besteed.

Bestemmingsfondsen Aankopen

Dit betreft een fonds dat wordt aangewend voor aankopen. In 2020 hebben er geen mutaties op plaatsgevonden.

Bestemmingsfondsen specifieke giften

Dit fonds betreft diverse specifieke giften die moeten worden besteed aan een specifieke doelstelling.

H. Voorzieningen

	Onderhoud gebouwen	Onderhoud terreinen	Jubilea personeel	Milieu- voorziening	Totaal
Stand per 1 januari	270.612	220.000	57.598	1.500	549.710
Dotatie	264.000	-	-	-	264.000
Bestedingen	160.732	122.455	-	-	283.187
Vrijval	-	-	5.669	1.500	7.169
Stand per 31 december	373.880	97.545	51.929	-	523.354

Voorziening groot onderhoud gebouwen

De voorziening groot onderhoud gebouwen is gevormd ten behoeve van groot onderhoud in de komende jaren. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op het onderhoudsplan ten behoeve van het groot onderhoud voor de komende 5 jaren. Het onderhoudsplan is opgesteld door de Monumentenwacht Overijssel/Flevoland.

Voorziening achterstallig onderhoud eigen terreinen

Deze voorziening is in 2019 gevormd ten behoeve van het achterstallig onderhoud in een aantal terreinen. Dit achterstallig onderhoud is ontstaan door:

- Afwezigheid van een voorman in de beheerseenheden ZO- en NO Twente (2018 en 2019), waardoor geplande werkzaamheden niet tijdig uitgevoerd kunnen worden.
- Schade vanwege de droogte in de zomers 2018 en 2019. Dit heeft geleid tot extra sterfte van bomen en een aanzienlijke toename van opslag.

De voorziening is per terrein bepaald op basis van aangevraagde offertes, werkplanningen en diverse kengetallen op basis van ervaringen uit het verleden. De in 2020 uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden zijn in mindering gebracht op de voorziening.

Voorziening Jubilea personeel

De voorziening jubilea personeel is gevormd ten behoeve van kosten van jubilea personeel. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op de verwachte uitkeringen voor de komende 10 jaar.

Milieuvoorziening

De milieuvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige kosten om het asbest uit woningen te laten saneren. De omvang van de voorziening is bepaald op basis van een inventarisatie die is uitgevoerd door de Monumentenwacht.

I. Langlopende schulden

	2020 EUR	2019 EUR
Vooruit ontvangen beheer de Regge	97.660	102.800
Vooruit ontvangen beheer en vervanging brug Mariëenberg	73.267	73.267
Vooruit ontvangen beheer Dassenraster Reestdal	33.935	36.359
Vooruit ontvangen beheer vleermuistoren Teesinkbos	27.114	28.405
Vooruit ontvangen beheer Lankhorst	15.960	16.800
Vooruit ontvangen beheer Janninksbos	11.092	11.092
Vooruit ontvangen beheer 't Vaneker	163.456	-
Totaal langlopende schulden	422.484	268.723

Vanuit bijdragen van Tennet (Dassenraster Reestdal), Rijkswaterstaat (Lankhorst en Regge), het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (Vleermuistoren), Vitens (Janninksbos) en particulieren (Regge en Mariëenberg) zijn er afspraken gemaakt met betrekking tot het beheer voor de komende 25 jaar (enkel voor beheer 'Dassenraster Reestdal' geldt 20 jaar). Jaarlijks wordt, met uitzondering van de brug, een evenredig deel van de bijdrage besteed aan het betreffende beheer. Het kortlopende deel van deze langlopende schuld bedraagt EUR 9.695.

In 2020 zijn gronden 't Vaneker van de gemeente Enschede aangekocht voor een symbolische bedrag EUR 1. Voor het eeuwigdurend onderhoud van dit natuurterrein 't Vaneker heeft de gemeente Enschede een bedrag meegegeven van EUR 169.092. Dit bedrag is door Landschap Overijssel meegenomen als langlopende schuld en zal in 30 jaar vrijvallen. Het kortlopende deel van deze schuld is bedraagt EUR 5.636 en is opgenomen onder de kortlopende schulden.

J. Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2020 EUR	2019 EUR
Crediteuren	1.092.438	472.576
Belastingen en sociale premies	199.243	170.276
Vooruitontvangen bijdragen	2.651.623	1.333.220
Overige schulden en overlopende passiva	410.534	696.032
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	4.353.838	2.672.104

De looptijd van de kortlopende schulden en overlopende passiva is kleiner dan één jaar, tenzij bij de toelichting bij de betreffende post iets anders wordt omschreven.

Crediteuren

De crediteuren zijn ten opzichte van 2019 gestegen omdat in 2019 minder projecten van Natura2000 in uitvoering waren.

Belastingen en sociale premies

	2020 EUR	2019 EUR
Pensioenpremie	73.541	66.065
Loonheffing / sociale lasten	125.702	104.211
Totale belastingen en sociale premies	199.243	170.276

Vooruit ontvangen bijdragen

	2020 EUR	2019 EUR
Vooruit ontvangen projectbijdragen	2.557.007	1.237.906
Overige vooruit ontvangen bedragen	88.979	95.314
Totaal vooruit ontvangen bijdragen	2.645.987	1.333.220

Vooruit ontvangen projectbijdragen

	2020 EUR	2019 EUR
Vooruit ontvangen projectbijdragen Rijk	341.090	222.567
Vooruit ontvangen projectbijdragen Provincie	2.118.188	814.475
Vooruit ontvangen projectbijdragen Waterschap	0	44.566
Vooruit ontvangen projectbijdragen Gemeenten	48.246	17.472
Vooruit ontvangen overige projectbijdragen	49.484	138.826
Totaal vooruit ontvangen projectbijdragen	2.557.007	1.237.906

Vooruit ontvangen projectbijdragen Provincie

In 2020 is sprake van een sterke toename van de projectbijdragen van de Provincie. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat enkele grote projecten van Natura 2000 zijn gestart in 2020 waarvoor in 2020 ook voorschotten zijn ontvangen.

Overige schulden en overlopende passiva

	2020 EUR	2019 EUR
Nog te betalen aankopen	118.720	227.608
Vakantiedagen	132.584	160.796
Vakantiegeld	124.331	128.989
Eindejaarsuitkering	0	61.887
Nog te betalen personeelskosten	0	58.033
Schuld Waterschap	14.011	17.769
Schulden gemeente	1.717	-
Accountantskosten	16.953	10.811
Overige schulden	2.218	30.139
Totaal overige schulden en overlopende passiva	410.534	696.032

Nog te betalen aankoop

In 2017 heeft een aankoop in de gronden Enschede-Noord en Enter plaatsgevonden, waarvan een deel gefinancierd wordt middels een SKNL-regeling. De financiële afwikkeling heeft voor een deel plaatsgevonden in 2020. Het restant zal worden afgewikkeld in 2021.

Eindejaarsuitkering

De eindejaarsuitkering is geheel in 2020 uitgekeerd.

Financiële instrumenten

Algemeen

Landschap Overijssel maakt gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de stichting blootstellen aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft Landschap Overijssel een beleid opgesteld inclusief een stelsel van limieten en procedures, om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de organisatie, te beperken.

Landschap Overijssel zet geen afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen.

Valutarisico

In 2019 is de beleggingsportefeuille verkocht. Hiermee is ook het valutarisico voor Landschap Overijssel komen te vervallen.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren zijn belegd bij partijen die bekend zijn, waardoor het geschatte kredietrisico naar verwachting beperkt is. Bij aangaan van (omvangrijke) verplichtingen wordt de kredietwaardigheid van een partij getoetst.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van uitgegeven leningen en de marktwaarde van de vastrentende effecten. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De organisatie heeft derhalve als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Prijrisico

Inzake de beleggingen is tot verkoop een prijrisico gelopen als gevolg van fluctuaties in de koersen.

Liquiditeitsrisico

De organisatie loopt geen significante liquiditeitsrisico's.

Reële waarde

De reële waarde van de overige in de balans opgenomen financiële instrumenten benadert de boekwaarde ervan.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen**Claims**

In 2011 heeft de Europese Commissie goedkeuring verleend aan een nieuwe subsidieregeling voor natuurbeschermingsorganisaties, waaronder de provinciale Landschappen. Naar aanleiding van een door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) ingediende klacht oordeelde de Commissie eind 2015 dat de Staat de maatregel onterecht niet van tevoren had aangemeld bij de Commissie, maar dat de steun (nu achteraf) alsnog is goedgekeurd. De klacht is daarmee ongegrond verklaard.

Zowel de VGG als de provinciale Landschappen en de Vereniging Natuurmonumenten hebben - op verschillende gronden - in 2016 tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep aangetekend bij het Gerecht van de Europese Unie. In tegenstelling tot de Commissie zijn de Landschappen en Natuurmonumenten van mening dat natuurbeschermingsorganisaties niet kwalificeren als 'onderneming', en dat er daarom geen sprake was van staatssteun. Eind 2018 heeft het Gerecht uitspraak gedaan en daarbij het besluit van de Commissie nietig verklaard. Belangrijk formeel punt daarbij was dat het Gerecht van oordeel is dat de Commissie had moeten kiezen voor een zogeheten formele onderzoeksprocedure voor afhandeling van de klacht van de VGG, en het onderzoek niet had kunnen afdoen in een informele onderzoeksprocedure. De provinciale Landschappen en de Vereniging Natuurmonumenten hebben daarop in december 2018 hoger beroep ingesteld bij het Hof van Justitie. Dit hoger beroep is ongegrond verklaard. Dit betekent dat de Europese Commissie de procedure opnieuw moet doen, gebruikmakend van de 'formele onderzoeksprocedure', zoals door het Gerecht bepaald. Naar verwachting gaat dit enkele jaren duren.

Instellingen van algemeen nut

Stichting Landschap Overijssel is een Algemeen Nut Beoogde instelling zoals bedoeld in het vierde lid van artikel 24 van de successiewet.

Gronden en panden

De stichting heeft een oppervlakte van totaal 5.935 hectare grond in beheer en hiervan is 5.700 hectare in eigendom.

Daarnaast heeft Landschap Overijssel 15.37.36 hectare grond te Arriën in haar bezit. Dit betreft gronden uit de nalatenschap van mevrouw Bloem en deze zijn niet toegevoegd aan de staat van reservaten omdat ze geen directe waarde voor de doelstelling vertegenwoordigen.

In het kader van de doelstelling zijn gronden aangeschaft met het doel deze zelf te beheren. De aanschafwaarde van de gronden per 31 december 2020 is EUR 11.315.621. In totaal is voor EUR 669.827 aan gronden aangekocht in 2020 en voor EUR 386.232 aan gronden verkocht. Delen van deze verworven gronden zijn ingebracht in het SKNL-programma van de provincie, waartoe subsidies verkregen worden. De eigen bijdrage is ten laste van de exploitatie geboekt.

Aankoopverplichtingen

In 2021 zal naar verwachting de aktepassering van de 'landinrichting Staphorst' plaatsvinden waarmee naar verwachting 46 hectare grond wordt aangekocht. De aankoopwaarde hiervan bedraagt EUR 1.993.756 en de verwachte waarde-afkoop bedraagt EUR 1.694.693.

Meerjarige financiële contractuele baten

Landschap Overijssel heeft meerjarige contracten afgesloten met derden inzake huur, pacht en erfpacht. De jaarlijkse opbrengsten uit deze contracten worden als baten verantwoord. De looptijd van de pachtcontracten bedraagt maximaal 6 of 12 jaar met automatische verlenging en wordt jaarlijks geïndexeerd volgens de door het ministerie vastgestelde pachtnormen. De looptijd van de erfpachtcontracten is maximaal 30 jaar of is voor onbepaalde tijd aangegaan. De jaarlijkse indexatie is gebaseerd op de norm die door het CBF wordt gesteld. De huurcontracten hebben een onbepaalde looptijd en worden verhoogd volgens de wettelijk gestelde huurverhoging.

Kredietfaciliteit Nationaal Groenfonds

Landschap Overijssel heeft een kredietfaciliteit bij het Nationaal Groenfonds voor maximaal EUR 2.500.000. De debetrente is een-maands EURIBOR-tarief plus 2,0%. De kredietfaciliteit heeft een looptijd tot 31 mei 2026. In 2020 is geen gebruik gemaakt van deze kredietfaciliteit. Er is een hypothecaire zekerheid gevestigd op Landgoed Hof Espelo (150 hectare grond is in onderpand gegeven). In 2018 is de kredietfaciliteit aangesproken voor de aankopen langs de Regge en voor de overname in eigendom van de erfpachtgronden van Staatsbosbeheer. In 2019 heeft een volledige aflossing van het krediet plaatsgevonden. In 2020 is geen gebruik meer gemaakt van deze kredietfaciliteit.

*Toelichting op de staat van baten en lasten***K. Baten van particulieren**

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Contributies van donateurs	190.483		193.094
Nalatenschappen	36.172		12.208
Donaties, giften en legaten	42.469		56.345
Giften met bestemming	48.713		8.275
Totaal baten van particulieren	<u>317.838</u>	<u>225.000</u>	<u>269.922</u>

De stijging ten opzichte van 2019 wordt veroorzaakt doordat een toename in de giften met een bestemming en door een nalatenschap in 2020.

L. Baten van bedrijven

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Contributies van vrienden	65.291		55.040
Bijdragen uit acties van bedrijven	3.960		3.461
Totaal baten van Bedrijven	<u>69.251</u>	<u>55.000</u>	<u>58.501</u>

M. Baten van loterijorganisaties

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Nationale Postcode loterij	1.125.000		1.125.000
Totaal baten van loterijorganisaties	<u>1.125.000</u>	<u>1.125.000</u>	<u>1.125.000</u>

N. Baten van overheden

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Bijdrage Rijk	299.905		33.197
Bijdrage Provincie	5.597.453		4.065.306
Bijdrage Gemeente	252.802		187.002
Bijdrage Waterschap	52.436		51.058
Totaal baten van overheden	<u>6.202.597</u>	<u>8.801.000</u>	<u>4.336.563</u>

Deze overheidsbijdragen bestaan voor EUR 2.196.807 (2019: EUR 2.320.781) uit structurele bijdragen.

Provinciale bijdragen

Project	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Bijdrage SNL	1.735.865		1.736.461
Natura 2000	2.712.447		1.451.534
Vrijwilligerswerk basis	216.400		216.000
Begrazing	196.511		192.656
Omvorming kleine bossen (ZON)	289.692		30.624
Soortenbescherming	-		134.620
Landschapscoördinatie	93.685		-
Land van waarde	81.037		42.681
Verhaal van Overijssel	58.060		29.996
Ontwikkeling platform Groen Bezig	41.526		-
Kort advies	31.792		21.905
Baanbrekend landschap	15.241		36.798
Zorgend landschap	14.797		18.449
Planvorming Vledders	10.403		13.044
Streekeigen Landschapsbeheer	3.786		23.479
Pilot langjarig beheer landschap	150		36.971
Overige bijdragen	96.061		80.088
Totaal Bijdrage Provincie	<u>5.597.453</u>	<u>7.962.000</u>	<u>4.065.306</u>

Afwijking ten opzichte van 2019

De positieve afwijking van de provinciale baten van EUR 1,5 mln ten opzichte van 2019 wordt met name veroorzaakt door een hogere bijdrage voor het Natura2000-project. Eind 2019 hebben een aantal deelprojecten van Natura2000 stilgelegen en is de uitvoering achtergebleven. In 2020 is geen sprake van vertraging geweest behalve bij de afronding van enkele projecten. De overheidsbijdragen liggen in 2020 hierdoor hoger dan in 2019.

Ook het Programma Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON), waar de omvorming kleine bossen onderdeel van uitmaakt heeft ook voor een hogere provinciale bijdrage gezorgd ten opzichte van 2019. Daartegenover staat dat er op soortenbescherming geen bijdrage meer van de provincie is ontvangen in 2020.

Afwijking begroting

Ondanks dat de bijdrage voor Natura2000 in 2020 hoger is dan in 2019, blijft de bijdrage toch EUR 2,4 mln achter op de begroting doordat de uitvoeringskosten significant lager uitvallen.

O. baten van andere organisaties zonder winststreven

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Baten organisaties zonder winstoogmerk	176.305		143.857
Totaal baten van andere organisaties zonder winststreven	176.305	136.000	143.857

In 2020 zijn voor EUR 176.305 bijdragen ontvangen van organisaties zonder winstoogmerk. Deze bijdragen zijn onder meer voor het herstel van vier erfgoedelementen in Noord Oost Twent en voor een bijenproject.

P. Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Verkoop producten	475.930	189.000	457.812
Beheerbaten	810.185	787.000	767.889
Bijdragen Groene en Blauwe Diensten	450.624	294.000	326.996
Verkoop terreinen en gebouwen	879.992	880.000	-
Dienstverlening aan derden	264.902	167.000	258.706
Beheer terreinen derden	65.792	56.000	54.014
Totaal baten levering van producten en/of diensten	2.947.424	2.373.000	1.865.417

Verkoop producten

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Opbrengst hout	435.787		420.118
Opbrengst grasland	22.062		17.685
Opbrengst Akkerbouw	8.716		15.233
Opbrengst dieren	9.365		4.776
Verkoop producten	475.930	189.000	457.812

De houtopbrengsten zijn in 2020 licht hoger dan in 2019 doordat een aantal Natura2000-projecten eind 2019 niet in uitvoering waren. In 2020 is een deel hiervan alsnog uitgevoerd. Daarnaast liggen de houtprijzen in 2020 hoger dan in 2019.

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Opbrengst hout	435.787	189.000	420.118
Kostprijs hout	246.924	144.000	310.296
Resultaat producten	188.863	45.000	109.822
Percentage kosten	57%	76%	74%

Beheerbaten

De beheerbaten bestaan uit eenmalige pacht (EUR 257.806), Erfpacht (EUR 217.099), reguliere pacht (EUR 93.966), huur (EUR 184.861) en overig (EUR 56.453).

Bijdragen Groene en Blauwe Diensten

Er heeft een wijziging in de bijdragen ten opzichte van 2019 plaatsgevonden. Dit komt doordat met de Stichting Groene en Blauwe Diensten Overijssel (SGBDO) kritisch is gekeken naar het werkpakket en de financiering hiervan. Dit heeft geleid tot een herijking van de financiële bijdrage. Ook is voor de SGBDO een aanvullende opdracht uitgevoerd.

Verkoop gebouwen en terreinen

In 2020 is een aantal terreinen verkocht. De doelstelling van EUR 750.000 die in de meerjarenbegroting was opgenomen is daarmee ruimschoots behaald. Naast verkoop van terreinen zijn er ook kavels via kavelruil verkocht.

Dienstverlening derden

Dienstverlening derden bestaat voor het merendeel uit opbrengsten uit diverse kleinere advies en ontwikkelprojecten. Daarnaast zijn er in 2020 een drietal projecten geweest die gezamenlijk ongeveer de helft van de opbrengsten vertegenwoordigen. Het gaat o.a. om een project voor de aanplanting van een bos, voor ons werk Gastvrij Overijssel en een project voor stichting Kostbaar Salland.

De opbrengsten uit diensten aan derden in 2020 liggen in lijn de opbrengsten in 2019.

Q. Overige baten

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Activiteiten en evenementen	10.022	27.000	33.915
Opbrengsten uit bezoekerscentra	6.289	23.000	28.446
Overig	87.569	13.000	241.351
Totaal overige baten	<u>103.880</u>	<u>63.000</u>	<u>303.712</u>

De overige baten bestaan naast de activiteiten en evenementen en de opbrengsten uit bezoekerscentra onder andere uit deelname aan commissies, vergoeding voor zakelijk recht en diverse andere zaken.

R. Besteed aan de doelstelling

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Robuuste kernen en hun omgeving	3.050.510	3.424.000	2.568.548
Cultuurlandschap	1.105.709	1.392.000	1.056.954
Stads- en dorpsrandlandschap	246.316	354.000	192.225
Visie en onderzoek	240.806	253.000	333.182
Natura 2000	2.718.637	4.245.000	1.678.073
Communicatie	196.090	222.000	229.655
Rentmeesterij	545.176	438.000	659.613
Rentmeesterij (waarvan aankoop)	452.222	593.000	58.459
Vrijwilligers	302.094	322.000	262.142
Totaal besteed aan doelstellingen	8.857.562	11.243.000	7.038.851

Robuuste kernen en hun omgeving

De bestedingen liggen lager dan de begroting en dat wordt met name veroorzaakt doordat een deel van het werk ten gunste is gevallen de voorziening achterstallig onderhoud. Daarnaast zijn als gevolg van de droge zomer de onderhoudswerkkosten lager. Bij droge zomers zijn terreinen makkelijker begaanbaar en kunnen onze eigen lichtere machines worden ingezet om het werk uit te voeren.

Cultuurlandschap en stads- en dorpsrandlandschappen

Als gevolg van corona zijn minder uitvoeringskosten in dit programma gemaakt dan begroot. Een deel van de werken is doorgeschoven naar 2021.

Stads- en dorpsrandlandschap

Veel van de projecten die onder dit programma zijn opgenomen zijn als gevolg van corona stilgelegd. Het gaat bijvoorbeeld over de winkels en de bezoekerscentra. De uitvoeringskosten zijn daardoor lager dan begroot.

Natura2000

De kosten lopen achter op de begroting als gevolg van significant lagere uitvoeringskosten van onze onderaannemers.

Rentmeesterij

Er zijn kosten voor onderhoud gemaakt die niet begroot waren, maar ook niet in de voorziening onderhoud waren opgenomen. Als gevolg hiervan zijn de uitvoeringskosten hoger geworden dan dat begroot was.

S. Wervingskosten

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Personeelskosten	-	-	73.457
Uitvoeringskosten	15.548	15.000	11.913
Totaal kosten eigen fondsenwerving	<u>15.548</u>	<u>15.000</u>	<u>85.370</u>

De personeelskosten in 2020 zijn nihil. De personeelskosten in 2019 van EUR 73.457 hadden betrekking op het schrijven van een visie voor fondsenwerving. De uitvoeringskosten in 2020 liggen in lijn met de begroting van 2020.

Onderstaand is de verhouding van de kosten fondsenwerving in relatie met de totale verworven baten weergegeven:

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Som verworven baten	7.890.990	10.342.000	5.933.843
Kosten eigen fondsenwerving	15.548	15.000	85.370
Kostenpercentage fondsenwerving	<u>0,2%</u>	<u>0,1%</u>	<u>1,4%</u>

Toelichting lastenverdeling

Bestemming	Doelstelling													
Lasten	Robuuste kernen en hun omgeving EUR		Cultuurland- schap EUR	Stads- en dorpsrand- landschap EUR	Visie, innovatie en onderzoek EUR	Natura 2000 EUR	Communi- catie EUR	Rentmees- terstaken EUR	Vrijwilli- gers EUR	Eigen fondsen- werving EUR	Beheer en administratie EUR	Totaal 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Totaal 2019 EUR
Aankoop en verwerving grond								399.597				399.597	399.597	13.661
Uitbesteed werk	1.600.568	442.503	83.213	31.479	2.175.024			441.009	83.685	14.514		4.871.996	7.554.403	3.482.908
Communicatiekosten							88.056					88.056	94.000	104.111
Personeelskosten	1.330.070	663.206	163.104	209.326	543.613		108.034	107.151	204.926	-	534.654	3.864.086	4.437.000	3.994.075
Huisvestingskosten								32.271			75.316	107.587		105.401
Kantoor en algemene kosten								-		1.034	510.517	511.551		468.632
Afschrijvingen	119.872							17.370	13.482		35.062	185.786		195.121
Totaal	3.050.510	1.105.709	246.316	240.806	2.718.637		196.090	997.399	302.094	15.548	1.155.549	10.028.659	12.485.000	8.363.909

T. Kosten beheer en administratie

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Personeelskosten beheer en administratie	534.654	535.000	612.942
Automatisering	231.223	280.000	257.758
Bijdragen aan derden	124.010	130.000	119.151
Advieskosten	37.608	38.000	34.585
Kantoorkosten	22.627	22.000	20.614
Huisvesting	75.316	44.000	105.401
Afschrijvingen	35.062	34.000	52.713
Verzekering	23.472	58.000	19.605
Overig	71.577	105.000	16.919
Totaal beheer en administratie	<u>1.155.549</u>	<u>1.246.000</u>	<u>1.239.688</u>

U. Financiële baten en lasten

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Beleggingsbaten	-		194.199
Kosten beleggingen	-		-9.183
Rente rekening courant krediet	-		-14.221
Dividend Vilsteren	22.400		19.285
Rentelasten en bankkosten	-7.035		-4.196
Rentebaten	946		1.582
Totaal financiële baten en lasten	<u>16.312</u>	<u>20.000</u>	<u>187.466</u>

Personeelskosten

	Werkelijk 2020 EUR	Begroot 2020 EUR	Werkelijk 2019 EUR
Lonen en salarissen	2.213.663	2.486.000	2.116.888
Sociale lasten	598.277	694.000	624.977
Pensioenlasten	326.412	385.000	326.292
Vakantiegeld en vakantiedagen	142.206	184.000	159.160
Eindejaarsuitkering	91.836	100.000	86.471
Reis- en verblijfkosten	118.309	184.000	158.124
Inhuur	213.304	210.000	305.795
Opleidingen en trainingen	18.265	22.000	22.600
Overige personeelskosten	142.107	172.000	193.768
Totaal personeelskosten	<u>3.864.379</u>	<u>4.437.000</u>	<u>3.994.075</u>

Lonen en salarissen

De lonen en salarissen zijn lager dan begroot. Dit is het gevolg van het niet invullen van vacatures in 2020.

Overige personeelskosten

De overige personeelskosten bestaan onder andere afschrijvingen op vervoersmiddelen (EUR 27.479), advieskosten (EUR 25.414), kosten telefonie (EUR 18.426), externe salarisadministratie (EUR 18.142), BHV en ARBO (EUR 10.711) en bedrijfskleding (EUR 8.370).

Personeelsbestand

Gedurende het boekjaar 2020 bedroeg het gemiddeld aantal medewerkers exclusief inhuur 52,3 FTE (2019: 53,2 FTE).

WNT verantwoording

De WNT is van toepassing op Stichting Landschap Overijssel. Het voor de stichting toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 EUR 201.000 (algemene bezoldigingsregime). In onderstaande tabel worden de leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking benoemd:

bedragen x € 1	E. Jongsma	J. van Olst
Functiegegevens	Directeur/Bestuurder	Directeur/bestuur – gewezen*
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 30/04
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1
Dienstbetrekking?	Ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	86.685	23.002
Beloningen betaalbaar op termijn	8.373	2.784
<i>Subtotaal</i>	<i>95.058</i>	<i>25.785</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	67.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	95.058	25.785
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2019		
bedragen x € 1	E. Jongsma	J. van Olst
Functiegegevens	N.v.t.	Directeur/Bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2019	N.v.t.	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	N.v.t.	1,0
Dienstbetrekking?	N.v.t.	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	N.v.t.	112.734
Beloningen betaalbaar op termijn	N.v.t.	0
<i>Subtotaal</i>	<i>N.v.t.</i>	<i>112.734</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	N.v.t.	194.000
Bezoldiging	N.v.t.	112.734

*Op grond van 2019 is dhr. van Olst opgenomen in het overzicht WNT als gewezen topfunctionaris.

Dhr. Van Olst is per 1 januari 2020 geen bestuurder meer voor Landschap Overijssel.

In onderstaande tabel is de ontslagvergoeding van de bestuurder opgenomen:

Gegevens 2020	
bedragen x € 1	J. van Olt
Functiegegevens	
Functie(s) bij beëindiging dienstverband	Directeur/Bestuurder
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2020
Uitkering wegens beëindiging van het dienstverband	
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	41.898
Individueel toepasselijk maximum	75.000
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	41.898
Waarvan betaald in 2020	41.898
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

In onderstaande tabel zijn de bezoldigingen van de toezichthouden topfunctionarissen opgenomen:

Gegevens 2020								
bedragen x € 1	A.H. Flierman	J.G. Leemhuis	H.M. Korte	J. Jansen	J.E.F. Harmelink	K.M. Leferink	H.P. Masselink	W.M.H. Paalman Vloedgraven
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	N.v.t.	N.v.t.
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging								
Bezoldiging	920	1.035	1.725	1.035	1.150	1.150	N.v.t.	N.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	30.150	20.100	20.100	20.100	20.100	20.100	N.v.t.	N.v.t.
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	920	1.035	1.725	1.035	1.150	1.150	N.v.t.	N.v.t.
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2019								
bedragen x € 1	A.H. Flierman	J.G. Leemhuis	H.M. Korte	J. Jansen	J.E.F. Harmelink	K.M. Leferink	H.P. Masselink	W.M.H. Paalman Vloedgraven
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	07/03 - 31/12	07/03 - 31/12	01/01 - 21/06	01/01 - 12/12
Bezoldiging								
Bezoldiging	0	0	0	302	693	0	0	1.780
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	29.100	19.400	19.400	19.400	15.945	15.945	9.195	18.390

Het bezoldigingsbeleid voor de Raad van Toezicht is in 2020 geëvalueerd en geactualiseerd.

Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties

De bestuurderbezoldiging, volgens de definitie van de regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties, bedroeg EUR 95.058 conform onderstaande specificatie. Dit is overeenkomstig de salarisschalen van de Raam-cao Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen. Tevens wordt de regeling “Beloning Directeuren van Goede Doelen” nageleefd.

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in 2020, bij de werving van de nieuwe directeur. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Landschap Overijssel de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij Landschap Overijssel heeft in 2020 plaatsgevonden. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 435 punten met een maximaal jaarinkomen van EUR 124.142.

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroegen in 2020, 95.098 EUR voor E. Jongsma (1fte/12 mnd). Deze beloningen bleven binnen de geldende maxima.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven voor E. Jongsma, met een bedrag van 95.058 binnen het in de regeling opgenomen maximumbedrag van EUR 124.142 per jaar. De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten. Bijzonder in 2020 was de vergoeding bij vertrek van één directielid. Deze vergoeding bedroeg EUR 41.898.

Naam	E. Jongsma	
Ingang dienstverband	4-2-2008	
Aard	Onbepaald	
Uren	37	
Part-time percentage	100%	
Periode (maanden)	12	
Loon/Salaris	€	73.683
Vakantiegeld	€	5.442
Eindejaarsuitkering	€	4.750
Totaal	€	83.875
Belaste vergoedingen	€	2.810
Pensioenlasten (wg deel)	€	8.373
Bestuurdersbezoldiging	€	95.058
Max. Regeling beling goededoelenorganisaties	€	124.142
Saldo regeling	€	29.084

Aan de directeur/bestuurder zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de organisatie, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Dalfsen, 1 juli 2021

Directie

Dhr. M. Sijbom
Bestuurder

Raad van Toezicht

Dhr. A.H. (Anne) Flierman (voorzitter)

Dhr. J.G. (Han) Leemhuis

Dhr. H.M. (Martijn) Korte

Dhr. J. (Jannes) Janssen

Dhr. J.E.F. (Jos) Harmelink

Mevr. K.M. (Karin) Leferink

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Landschap Overijssel

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Landschap Overijssel te Dalfsen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Landschap Overijssel per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de jaarverslaggeving voor fondsenwervende instellingen (RJ 650) en in overeenstemming met de bepalingen van en krachtens de Wet Normering Topfunctionarissen (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020;
2. de staat van baten en lasten over 2020; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Landschap Overijssel zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele

dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in dit jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat dit jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de in Nederland geldende Richtlijn voor de jaarverslaggeving voor fondsenwervende instellingen (RJ 650) is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de jaarverslaggeving voor fondsenwervende instellingen (RJ 650).

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de jaarverslaggeving voor fondsenwervende instellingen (RJ 650) en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van

financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Almelo, 24 juni 2021

Eshuis Registeraccountants B.V.

w.g. drs. E. Dijkgraaf RA

Statutaire bepaling inzake resultaatbestemming

Ingevolge artikel 4 van de statuten van de stichting staat het resultaat ter beschikking aan het bestuur, die dit geheel of gedeeltelijk kan bestemmen voor de reserves en fondsen.

Nevenvestigingen

De stichting beschikt niet over nevenvestigingen.